

Ontwerp-jaarverslag 2019

versie: Commissies 17 juni 2020

1	Inleiding	4
2	Wat waren belangrijke ontwikkelingen in 2019?	5
3	De belangrijkste resultaten in 2019 samengevat	10
3.1	Bestuurlijk dashboard: jaarverslag 2019 in een oogopslag	11
3.2	Toelichting op het bestuurlijke dashboard	13
4	De programma's	18
4.1	Programma Watersysteem	19
4.2	Programma Waterketen	23
4.3	Programma Besturen en Organiseren	27
5	Paragrafen bedrijfsvoering	33
5.1	Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar	34
5.2	Incidentele baten en lasten	35
5.3	Ottrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen	36
5.3.1	Overige bestemmingsreserves	36
5.3.2	Voorzieningen	38
5.4	Waterschapsbelastingen	40
5.5	Weerstandsvormogen	44
5.6	Financiering	47
5.7	Verbonden partijen	49
5.8	Bedrijfsvoering	55
5.8.1	Personeels- en overheadkosten	55
5.8.2	Privacy (AVG)	56
5.9	EMU-saldo	58
6	Exploitatierkening	60
6.1	Exploitatierkening naar programma's	61
6.2	Exploitatierkening naar kostendragers	63
6.2.1	Toelichting op de exploitatierkening naar kostendragers	65
6.3	Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstensoorten	67
6.3.1	Toelichting op de exploitatierkening naar kosten- en opbrengstensoorten	69
6.4	Gebeurtenissen na balansdatum	71

7	Balans	72
7.1	Algemene toelichting op de balans	74
7.2	Toelichting op de afzonderlijke posten van de balans	79
7.2.1	Vaste activa	79
7.2.2	Vlottende activa	83
7.2.3	Vaste passiva	85
7.2.4	Vlottende passiva	87
7.2.5	Niet uit de balans blijvende verplichtingen	89
7.2.6	Topinkomens	90
	Bijlage 1: Overzicht resultaten 2019 programmaindicatoren	92
	Bijlage 2: Controleverklaring	97
	Bijlage 3: Afkortingen	98

Dit jaarverslag 2019 geeft inzicht in de doelbereiking binnen de programma's van het waterschap Vechtstromen en de wijze waarop wordt voldaan aan de gestelde financiële kaders in 2019. Primair wordt hierin gekeken naar de realisatie van de doelstellingen in 2019, zoals die in de programmabegroting 2019-2022 zijn geformuleerd.

De verslaggevingsvoorschriften voor waterschappen zijn vastgelegd in de Waterschapswet, het Waterschapsbesluit en de regeling Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW). Dit jaarverslag (inclusief jaarrekening 2019) is in overeenstemming met deze voorschriften opgesteld.

In dit jaarverslag is in lijn met de verslaggevingsvoorschriften in de volgende paragrafen ingegaan op de Coronacrisis: Hoofdstuk 2 (Belangrijkste ontwikkelingen); paragraaf 5.5 (Weerstandsvermogen) en paragraaf 6.4 (Gebeurtenissen na balansdatum).

Het document kent de volgende indeling:

Hoofdstuk 2 geeft inzicht in de belangrijkste ontwikkelingen in 2019 die van invloed op ons werk zijn geweest.

Hoofdstuk 3 bevat het bestuurlijke dashboard (jaarverslag 2019 in één oogopslag), waarin een samenvattend overzicht van de behaalde doelen in 2019 is gegeven. Vervolgens is hierop per programma een toelichting gegeven als ook een toelichting op de belangrijkste financiële resultaten.

Hoofdstuk 4 gaat per programma nader in op de doelbereiking 2019 van de belangrijkste thema's. Daarnaast wordt per programma op hoofdlijnen inzicht gegeven in de besteding van de financiële middelen.

Hoofdstuk 5 betreft de wettelijk verplichte paragrafen bedrijfsvoering. Deze gaan onder meer in op de ontwikkelingen in de waterschapsbelastingen, het weerstandsvermogen, de financiering, de verbonden partijen en de omvang van de schuld.

De beide hoofdstukken 6 en 7 omvatten de jaarrekening 2019.

Hoofdstuk 6 geeft inzicht in de exploitatierekening, zowel naar programma's, de beide kostendragers 'watersysteembeheer' en 'zuiveringsbeheer' als naar kosten- en opbrengstensoorten.

In *hoofdstuk 7* is de balans weergegeven. Deze is voorzien van een algemene toelichting en een toelichting op de afzonderlijke posten van de balans.

2 Wat waren belangrijke ontwikkelingen in 2019?

Waterschapsverkiezingen

Op 20 maart 2019 waren de waterschapsverkiezingen waarin negen partijen streden om de stem van de kiezer. Na het tellen van de stemmen bleek de opkomst met 53,2%, iets boven het landelijke gemiddelde te liggen en naast de geborgde zetels, zijn zeven partijen in het Algemeen Bestuur gekozen. De leden van het Algemeen Bestuur zijn vervolgens op 28 maart benoemd. Het Algemeen Bestuur heeft onder leiding van een (in)formateur een breed gedragen bestuursakkoord opgesteld. In dit bestuursakkoord heeft het Algemeen Bestuur gekozen voor een blauwgroene ambitie.

Het Algemeen Bestuur wil graag de volksvertegenwoordigende en kaderstellende rol versterken, naast het vasthouden van de ervaringen met de controlerende rol. Daarop is in 2019 een nieuwe bestuurlijke werkwijze ontwikkeld.

Droogte en wateroverlast als grote uitdaging voor waterbeheer in ons gebied

In het bestuursakkoord is het expliciet benoemd: Droogte en wateroverlast ten gevolge van het veranderende klimaat vormen een grote uitdaging in onze hoge delta. En in 2019 was het, net als in 2018, weer erg droog. Waar het in 2018 in geheel Nederland erg droog was, werd in 2019 vooral de hoge delta in Oost-Nederland getroffen. Het neerslagtekort was hier significant groter dan elders in het land. De effecten van dit tekort aan neerslag werden vergroot, omdat de grondwaterstanden nog niet hersteld waren van de droogte uit 2018. We hebben geleerd van de droogte uit 2018. Het waterschap heeft door optimalisatie van de wateraanvoer, aanpassingen in peilbeheer (stuwen op zomerpeil) en aangepast maaibeheer de schade voor landbouw en natuur zo veel mogelijk beperkt. Daarnaast is alerter gecommuniceerd met stakeholders (gemeenten, natuurorganisatie, landbouw). De bewustwording inzake droger wordende zomers is toegenomen, wat helpt bij het zoeken naar oplossingen.

De Regge bij Enter

Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA)

De werkzaamheden in het kader van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) om in 2050 ons land klimaat robuust in te richten vindt plaats langs zeven vastgelegde ambities. De eerste ambitie is het in beeld brengen van knelpunten via de zogenoemde stresstesten. In 2019 zijn in de samenwerkingsverbanden Noordelijke Vechtstromen en Twents waternet de stresstest kaarten over wateroverlast, overstromingen, droogte en hitte opgeleverd. De stresstest kaarten zijn opgeleverd in de vorm van een digitale (klimaat)atlas met begeleidende storymap. De storymap beschrijft de effecten van klimaatverandering, wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen. De interactieve kaarten hebben een communicatieve functie en zijn bedoeld voor bestuurders, inwoners, corporaties en andere gebiedspartners.

Programma Aanpak Stikstof (PAS)

In het voorjaar van 2019 heeft de Raad van State bepaald dat het Programma Aanpak Stikstof (PAS) niet als basis mag worden gebruikt voor het verlenen van toestemming voor projecten en activiteiten. Ook Vechtstromen werd door het buiten werking stellen van het PAS geraakt. Projecten werden (tijdelijk) stil gelegd. In overleg met de provincies is gezocht naar mogelijkheden om de stikstof emissies te verlagen. Dit is goed gelukt en Vechtstromen heeft met vertraging bijna alle projecten en activiteiten weer in uitvoering kunnen nemen.

Assetmanagement

Vechtstromen heeft veel fysieke bedrijfsmiddelen (assets) om de watertaken te kunnen uitvoeren. De fysieke bedrijfsmiddelen (assets) bestaan onder andere uit waterlopen, gemalen, stuwen, bruggen, zuiveringsinstallaties, rioolgemaal, persleidingen gebouwen en ICT-voorzieningen. Met assetmanagement werken we aan een methode voor het kiezen en prioriteren van maatregelen voor het beheer van de fysieke bedrijfsmiddelen en het helder kunnen uitleggen van de keuzes. Daarbij wordt een afweging gemaakt tussen prestaties, risico's en kosten met als doel het realiseren van de doelstellingen van de organisatie.

In 2018 en 2019 is er binnen de organisatie veel aandacht besteed aan assetmanagement. Er is onderzocht wat assetmanagement is en wat het voor Vechtstromen kan betekenen. Deze fase van verkenning en analyse hebben we in het voorjaar van 2019 afgesloten. Vanuit de opgedane ervaringen en resultaten is besloten om assetmanagement binnen Vechtstromen verder te ontwikkelen en te implementeren. In de tweede helft van 2019 zijn hiervoor de voorbereidingen gestart. Het ontwikkelen en implementeren van assetmanagement is bevestigd in het Bestuursakkoord, waarin het is weergegeven als een belangrijke stap in het professionele beheer van onze infrastructuur. Het streven is om aan het eind van deze bestuursperiode (2023) de werkwijze voor assetmanagement volledig ingevoerd te hebben.

Beheer op orde houden

In de eerste jaren na de fusie kwam naar voren dat er een achterstand is in het beheer en onderhoud van onze assets. In 2018 is daarom een programma afgerond om deze achterstanden goed in beeld te krijgen en te vertalen in een uitvoeringsprogramma. In 2019 is gestart met de uitvoering om de achterstanden in te lopen. De eerste stappen zijn gezet met maatregelen rondom persleidingen en de elektro- en procesautomatisering (E&PA) van zuiveringen en gemalen. De doorvertaling naar maatregelen en kosten zijn voor de meest urgente situaties opgepakt, maar er ligt nog steeds een grote opgave om volgens de principes van assetmanagement te kunnen werken.

Een lege nabezinktank 3 met op de achtergrond het karakteristieke bestaande bedrijfsgebouw.

Kaderrichtlijn Water: verbeteren waterkwaliteit

De Kaderrichtlijn Water is een Europese richtlijn die voorschrijft dat de waterkwaliteit van de Europese wateren vanaf 2027 aan bepaalde minimale eisen moet voldoen. Om een overzicht van bronnen en probleemstoffen en andere belastingen van de waterkwaliteit in beeld te krijgen is in 2019 een tussenrapportage van de Nationale Analyse Waterkwaliteit van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) gepubliceerd. De analyse laat zien dat blijvende inspanning nodig is om de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) te realiseren. De EU, het Rijk en de gezamenlijke provincies geven aan dat zij de ambities voor de KRW voor 2027 willen vasthouden.

Voor Vechtstromen is de analyse van probleemstoffen in 2019 verfijnd. Hiermee is inzicht gekregen in de maatregelen die nodig zijn. De maatregel waar het waterschap direct invloed op kan uitoefenen is het verminderen van de emissie van stikstof en fosfaat in het oppervlaktewater door het afvalwater (effluent) van rioolwaterzuiveringsinstallaties vergaand te zuiveren. Daarnaast wordt het oppervlaktewater belast door emissies uit het landelijk gebied en uit Duitsland. Om de emissies uit het landelijk gebied te verminderen wordt goed samengewerkt aan maatregelen via de Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW). De maatregelen, die in Duitsland

getroffen moeten worden zijn geagendeerd in de bestuurlijke Stuurgroep Delta Rijn en in diverse ambtelijke werkgroepen. Het mestbeleid in Duitsland is sinds 2019 (onder druk van de EU) verder aangescherpt.

Hoewel niet direct gerelateerd aan de waterkwaliteit laat de ophef over de aanwezigheid van PFAS in de bodem zien dat de potentiële risico's van microverontreinigingen groot blijven. Zowel op Europees niveau (Green Deal) als op Rijks en regionaal niveau is vorig jaar nog geen duidelijke koers uitgezet over de aanpak van microverontreinigingen. De verwachting is wel dat dit de komende jaren zich verder zal uitkristalliseren.

Klimaatakkoord en Regionale Energie strategieën

Op 11 oktober 2019 heeft de Unie van Waterschappen ingestemd met de ondertekening van het klimaatakkoord. De belangrijkste doelstelling uit het akkoord is het voornemen om in 2030 de uitstoot van broeikasgassen met bijna de helft (49%) te verminderen ten opzichte van 1990. Vechtstromen draagt bij aan deze doelstelling. In 2019 is bijvoorbeeld de voorbereiding gestart voor de aanleg van zonnevelden op rioolwaterzuiveringsterreinen en worden de energiebesparende maatregelen uit het Energie-efficiencyplan uitgevoerd.

In het klimaatakkoord is ook afgesproken om via regionale energie strategieën (RES) duurzame elektriciteit op land op te wekken en de warmtevraag van de gebouwde omgeving te verduurzamen. In 2019 zijn zogenoemde RES-regio's vastgesteld en Vechtstromen is volwaardig partner in de RES-regio's in ons beheergebied. Een van de mogelijkheden om de warmtevraag van de gebouwde omgeving te verduurzamen is door het winnen van warmte uit oppervlaktewater. In 2019 is de potentie van de opwek van energie uit water inzichtelijk gemaakt en ingebracht in het proces om te komen tot een Regionale Energie Strategie (RES).

Ontwikkelingen in wet- en regelgeving

Als organisatie hebben we te maken met veranderingen in wet- en regelgeving waar we ons continue op moeten aanpassen. De invoering van de Omgevingswet is daarin wel de grootste verandering, die tevens impact heeft op hoe we ons werk organiseren. De minister stelt de Kamer voor om op 1 januari 2022 de Omgevingswet in werking te laten treden. Het idee achter de Omgevingswet is simpel: één wet die alle wetten voor de leefomgeving bundelt en moderniseert.

Om de implementatie van de wet soepel te laten verlopen zijn de werkzaamheden in 2019 geïntensiveerd met als doel om op tijd klaar te zijn om te werken met de instrumenten van de Omgevingswet te weten:

- de Watervisie
- het Waterbeheerprogramma
- de Waterschapsverordening
- Projectbesluiten
- de Omgevingsvergunning en
- Aansluiting op het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO).

Naast het werken aan de instrumenten van de wet bestond de intensivering ook uit het samen met onze ketenpartners ontdekken hoe we gaan samenwerken onder de Omgevingswet. Hiervoor zijn in 2019 het Omgevingsplatform Drenthe en het Omgevingsplatform Twente in het leven geroepen. Vechtstromen deed ook mee in diverse pilots waarin we onder andere ervaren hoe we samen met gemeenten en provincies in 8 weken (in plaats van 26 weken) een omgevingsvergunning kunnen afhandelen.

Huisvesting en digitale transformatie

De invoering van de Omgevingswet is een mooi voorbeeld van de veranderende eisen die gesteld worden aan dienstverlening door de overheid. Vechtstromen heeft dienstverlening hoog in het vaandel en daarom wordt ook gekeken naar de representatie van onze werklocaties en de wijze waarop wij digitaal diensten verlenen.

Wat betreft de huisvesting is in 2017 een adaptieve huisvestigingsstrategie gepresenteerd. Mede door de succesvolle verkoop van het kantoor in Coevorden is deze huisvestigingsstrategie in 2019 definitief vastgesteld. In de definitieve strategie is een voorstel gedaan voor het afstoten van één werklocatie en het aanpassen van kantoor Almelo en het oplossen van het parkeerprobleem in Almelo. In 2020 wordt hier invulling aan gegeven. In 2019 zijn de (kantoor)werklocaties Emmen en Hengelo aangepast en in gebruik genomen.

Om invulling te geven aan de ambities op het gebied van Digitale Transformatie is in 2019 met name ingezet op het 'digitale fundament', via het project Modernisering Huisvesting en ICT. Dit heeft zich geuit in werken op afstand en een verbetering in de informatiebeveiliging. In 2019 is een start gemaakt met de vernieuwing van het datacenter en de uitrol van een digitale samenwerkingsomgeving. Daarnaast zijn in 2019 de 'Digitale Dojo' (of digitale ninja's) geïntroduceerd. Dit zijn medewerkers met vaardigheden, methoden en technieken om medewerkers in de organisatie te helpen om het werk anders en slimmer (goedkoper) te organiseren en hen zo enthousiast maken voor meer digitale toepassingen.

Organisatiesturing en strategisch vermogen

De bestuurlijke ambities, autonome ontwikkelingen en de veranderopgaven van het waterschap vragen naast de reguliere beheertaken veel inzet en continue flexibiliteit van onze medewerkers. Om de uitdagingen het hoofd te bieden is in 2019 onder andere ingezet op het verder ontwikkelen van de managementfuncties, is de interne sturing en de projectaanpak verder aangescherpt en is ingezet op het vergroten van ons strategisch vermogen. Onderzoek laat namelijk zien dat er meer aandacht nodig is voor de werkdruk en onze interne communicatie. Deze aandachtspunten nemen we mee in de stappen, die worden gezet om de realisatiekracht te vergroten.

Ontwikkelingen financiën

Het jaarresultaat over 2019 bedraagt € 3,3 miljoen positief en wijkt daarmee 2,4% van de begrote lasten af. Het resultaat is vooral ontstaan door incidentele afwijkingen, maar het is een jaarlijks terugkerend beeld dat een voordelig resultaat van enkele procenten van de begrote lasten wordt behaald. Conform het bestaande beleid wordt voorgesteld om het resultaat toe te voegen aan de bestemmingsreserves tariefegalisatie, met uitzondering van een bedrag van € 418.000 voor overlopende verplichtingen. De begrote bedragen voor investeringen in 2019 zijn vrijwel besteed; alleen een deel van de uitgaven voor huisvesting zijn, zoals ook bij de bestuurlijke voortgangsrapportage is aangegeven, doorgeschoven naar 2020.

Gebeurtenis na balansdatum Coronacrisis

De uitbraak van COVID-19 (Corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. Voor de aanpak van COVID-19 kijken wij wat we, aanvullend op de landelijk maatregelen van het Rijk, kunnen doen. Dit raakt veel beleidsterreinen van onze organisatie. We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen en naar zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en van noodzakelijke (digitale) besluitvorming en hebben daarvoor de nodige interne maatregelen genomen.

3 De belangrijkste resultaten in 2019 samengevat

In dit hoofdstuk is het bestuurlijke dashboard "jaarverslag 2019 in één oogopslag" opgenomen, evenals de toelichting op de onderdelen van het dashboard.

3.1 Bestuurlijk dashboard: jaarverslag 2019 in een oogopslag

Programma Watersysteem	Overige keringen die voldoen aan vigerende norm	ZON maatregelen	Renovatie hoog geprioriteerde kunstwerken	KRW: heringerichte waterlopen	KRW: opgeheven visbarrières
Tussendoel 2019	ntb	6.000 hectare	180	228 km.	103
Realisatie 2019	ntb	5.464 hectare	180	228 km.	103
Einddoel	ntb	14.115 hectare	180	347 km.	187
Status t.o.v. einddoel		①	①	②	②

Programma Waterketen	Fosfaatverwijdering	Stikstofverwijdering	Duurzame eigen opwekking	Besparingen conform BAW	Energie-efficiency
Tussendoel 2019	83%	85%	38%	167% t.o.v. 2010	28% t.o.v. 2005
Realisatie 2019	88%	87%	40%	167% t/m/ 2019	28% voorlopig, wordt in juli 2020 vastgesteld
Einddoel	83%	85%	40% in 2020	100% in 2020	30% in 2020
Status t.o.v. einddoel	①	①	①	①	①

Programma Besturen en Organiseren	Communicatie/bestuurlijke vernieuwing	Samenwerkingsgerichtheid	Digitale transformatie	Toekomstbestendige organisatie
Tussendoel 2019	-Verkiezingen en bestuursoverdracht gefaciliteerd -Communicatie: 1 meting uitgevoerd en geëvalueerd	-Omgevingswet: watervisie gereed -Inkoopstrategie geëvalueerd en vervolg afgestemd -Fieldlab Camino, Pioneering en Blue Deal in uitvoering -Externe dienstverlening: 1 loket georganiseerd -Netcentrische werkwijze implementeren	-Veranderagenda digitale transformatie in uitvoering -Plan iVeiligheid BIO norm gereed	-Traineeprogramma begonnen -Participatiebanen begonnen -Project huisvesting deels uitgevoerd -Programmasturing aangescherpt -Procesplan financieel beleid gereed -Nieuw bedrijfsconcept Planning en Control geïmplementeerd

Programma Besturen en Organiseren	Communicatie/bestuurlijke vernieuwing	Samenwerkingsgerichtheid	Digitale transformatie	Toekomstbestendige organisatie
Realisatie 2019	-Verkiezingen en bestuursoverdracht gefaciliteerd -Afstemming en voorbereiding herijking communicatievisie gereed.	-Omgevingswet: afstemming over de watervisie -Inkoopstrategie geëvalueerd en vervolg afgestemd -Fieldlab Camino, Pioneering en Blue deal in uitvoering -Externe dienstverlening: inrichtingsplan 1 loket gereed -Netcentrische werkwijze geïmplementeerd	-Veranderagenda digitale transformatie gereed; uitvoering 2020 -Plan iVeiligheid herijkt zodat in 2020 aan BIO norm gewerkt kan worden	-12 trainees aan het werk - Visie participatiebanen aangescherpt en scenario opgesteld voor MJV -Project huisvesting: Emmen en Hengelo gereed, Sleen begonnen -Programmasturing aangescherpt -Procesplan financieel beleid gereed -Nieuw bedrijfsconcept Planning en Control geïmplementeerd
Einddoel	- De organisatie is communicatiever in 2021	- Bestendige leeromgeving en competenties ontwikkeld. - Omgevingswet klaar in 2021.	- Vechtstromen benut kansen digitale transformatie in 2021.	- De organisatie is toekomstbestendiger in 2021.
Status t.o.v. einddoel	①	①	①	①

Financiën Bedragen in €	Gemiddelde ontwikkeling lastendruk	Besparingen Fusie & Bestuursakkoord	Ontwikkeling reserves	Netto investeringen	Omvang netto schulden
Tussendoel 2019	3,80%	17 miljoen	27,6 miljoen	48,6 miljoen	460 miljoen
Realisatie 2019	3,80%	17 miljoen	37,5 miljoen	45,3 miljoen	445 miljoen
Einddoel	3,80%	17 miljoen	pm	47,3 miljoen	460 miljoen
Status t.o.v. einddoel	①	①	①	①	①

Legenda status ten opzichte van einddoel:

- ① de einddoelen worden gehaald (90% - 100%), ② de einddoelen worden grotendeels gehaald (75% - 90%),
 ③ de einddoelen worden gedeeltelijk gehaald (50% - 75%), ④ de einddoelen worden niet gehaald (minder dan 50%)

Programma Watersysteem

Het jaar 2019 kenmerkte zich, net als 2018, als een jaar met een groot neerslagtekort in ons beheergebied als gevolg van extreme droogte in het voorjaar en zomer. Deze periode heeft veel gevraagd van een deel van onze organisatie. Door extra inspanningen op het peilbeheer en aandacht voor communicatie met en tussen grond- en watergebruikers is geprobeerd om zo goed mogelijk met de situatie om te gaan en de nadelige effecten van de (langdurige) droogte te minimaliseren. Ook zijn aanbevelingen uit de evaluatie naar de droogte verder opgepakt.

Desondanks hebben we in 2019 de doelen en prestaties gerealiseerd, meer investeringen kunnen doen en een aantal incidentele meevallers in de exploitatie binnen het programma watersysteem.

Het (dagelijkse) beheer en onderhoud van meer dan 3.700 kilometer waterlopen is uitgevoerd. Waterlopen, al dan niet met schouwpaden, zijn gemaaid, beschoeiingen zijn gerepareerd of vervangen en diverse waterlopen zijn om kwantiteits- en/of kwaliteitsredenen gebaggerd.

Aan de bijbehorende kunstwerken (stuwen, bruggen en gemalen) is beheer en onderhoud uitgevoerd. Met dit stelsel aan waterlopen en kunstwerken en het gevoerde (peil)beheer zijn de functies landbouw, natuur, wonen, recreatie zo goed mogelijk bediend en is een grote bijdrage geleverd aan het aantrekkelijk kunnen wonen, werken en recreëren in het 225.000 hectare grote beheergebied van Vechtstromen.

Het Zoetwatervoorziening Oost Nederland (ZON)-programma ligt op koers. Ten aanzien van de interne prestatie om 14.115 hectare klimaatrobust ingericht te hebben, hebben we tot en met 2019 ca. 5.500 hectare gerealiseerd. In 2019 hebben onder andere de renovaties van diverse gemalen en stuwen hierin een bijdrage geleverd. Een aantal projecten hebben als gevolg van de PAS en PFAS problematiek vertraging opgelopen.

De renovatie van de hoog geprioriteerde kunstwerken (180 stuks) is succesvol afgerond.

In 2019 waren er diverse Kaderrichtlijn Water projecten in voorbereiding of uitvoering, zoals de herinrichting van het Reggedal in Enter, de Boven Dinkel, en het Nieuwe Drostendiep. Uiteindelijk zijn er 13 KRW-kilometers en 3 opgeheven visbarrières in 2019 in het Reggedal opgeleverd.

Ondanks dat er al de nodige stappen zijn gezet op het gebied van DPRA het afgelopen jaar, is dit thema nog volop in ontwikkeling. Omdat deze ontwikkelingen samen met onze partners worden opgepakt moet ook de snelheid van de ontwikkelingen op elkaar worden afgestemd. Mede onder invloed van het bestuursakkoord is de verwachting dat in 2020 hier een stevige impuls aan zal worden gegeven en de verdere uitrol van DPRA gestalte zal krijgen.

In 2019 is in totaal ruim € 21 miljoen geïnvesteerd in ons watersysteem. Dat ligt iets boven het niveau van de bestuurlijke voortgangsrapportage (€ 20 miljoen).

Programma Waterketen

In de waterketen was de droogte van 2019 na die van 2018 ook goed te merken. Het belang van een goede kwaliteit effluent (gezuiverd afvalwater) als voedingsbron voor (langzaam) stromende beken werd opnieuw bevestigd. De verwijdering van fosfaat was met 88% naar behoren ten opzichte van het streven van minimaal 83%. Voor een goede waterkwaliteit is tijdens de droogte extra op een lage ammoniumwaarde gestuurd waardoor de nitraatconcentratie zou kunnen stijgen. Ondanks dat hebben de zuiveringen met 87% nitraatverwijdering net als 2018 praktisch conform de bestuurlijke doelstelling van minimaal 85% gepresteerd.

Ten opzichte van eerdere jaren slagen we er beter in om het geprognosticeerde investeringsniveau te benaderen. Er is afgelopen jaar 1 miljoen minder geïnvesteerd dan aanvankelijk begroot. De belangrijkste oorzaak hiervan is de langere tijd nodig voor detailontwerpen van de Energiefabriek. Vanwege de omvang van die investering zorgt een kleine uitloop voor een groot effect op de jaarschijf.

In het kader van de voorbereiding van de maatregelen voor elektro- en procesautomatisering (E&PA) in Enschede en Hengelo heeft een nadere afweging plaats gevonden over de noodzakelijke technische vernieuwingen en de organisatie van de sturing van onze zuiveringen. De voorbereiding van de vernieuwing van de rwzi Vriezenveen heeft meer tijd in beslag genomen doordat de interne capaciteit onvoldoende was om meerdere grote projecten tegelijk te faciliteren.

De Energiefabriek Hengelo en het slibbedrijf in Enschede en Emmen hebben in 2019 goed gefunctioneerd. We zijn erin geslaagd het opgewekte biogas beter in elektriciteit om te zetten. Daardoor is het percentage zelf duurzaam opgewekte energie gestegen tot 40% van ons verbruik. In 2019 is verder gewerkt aan de uitvoering van de renovatie van slibgistingstanks in Hengelo die een belangrijke rol in het slibbedrijf spelen. Zoals bij grootschalige renovaties algemeen herkenbaar, bleken extra inspecties noodzakelijk welke nog niet zijn afgerond en die nog tot aanvullende kosten kunnen leiden.

Programma Besturen en Organiseren

Om de doelen van het waterschap te realiseren moet het waterschap continue inspelen op veranderingen en kunnen inspringen op kansen die zich voordoen. We zetten in het programma Besturen en Organiseren in op een toekomstbestendige organisatie die samen met het bestuur op samenwerking en vernieuwing is gericht.

Toelichting op afwijkingen:

Het project modernisering huisvesting en ICT heeft bij de uitvoering in 2019 deels pas op de plaats gemaakt vanwege de oplevering van een definitief voorstel om de adaptieve huisvestingsstrategie te realiseren. Bestuurlijke besluitvorming hierover heeft in november 2019 plaatsgevonden. De locaties Emmen en Hengelo zijn aangepast. De oplevering van de locatie Sleen heeft enkele maanden vertraging opgelopen en wordt opgeleverd in het eerste kwartaal 2020.

In het project Omgevingswet is in 2019 gewerkt aan de Watervisie en deze zal in 2020 worden voorgelegd aan het bestuur. De implementatie van de Omgevingswet ligt op schema omdat we verwachten dat Vechtstromen op 1 januari 2022 (zoals de minister aan de Kamer zal voorstellen) conform de Omgevingswet zal werken.

Het ontwerp voor het externe klantloket is in 2019 gerealiseerd, de bemensing van het loket loopt door in 2020.

In het bestuursakkoord is afgesproken dat de communicatievisie herijkt zal worden. In 2019 zijn de voorbereidingen opgepakt en de resultaten van de 1-meting zijn daarvoor input geweest. In 2020 zal de herijking aan het bestuur worden voorgelegd.

In 2019 is een plan voor de digitale transformatie opgesteld. Naast verbeteringen in het digitaal fundament is er een succesvol initiatief gestart met “Digitale Ninja’s” om te experimenteren met kansen die de Digitale Transformatie biedt. In 2020 versterken we ons digitaal leiderschap. De vernieuwing van het datacenter heeft enkele maanden vertraging opgelopen.

Financiën

Lastendruk

De gemiddelde lastendrukstijging voor huishoudens en bedrijven komt, in overeenstemming met de begroting 2019 uit op 3,8%. Daarmee is 2019 voldaan aan het kader van een gemiddelde lastendrukstijging, zoals vastgelegd in de programmabegroting 2019-2022 (conform de tussenevaluatie van het bestuursakkoord in juli 2016).

Besparingen

Vechtstromen staat (vanaf de oprichting in 2014) voor een besparingsopgave van uiteindelijk € 17 miljoen in 2019. Tot en met 2018 is reeds een bedrag van € 16,5 miljoen aan besparingen bereikt. Het in 2019 nog te realiseren deel van de besparingsopgave (€ 0,5 miljoen) heeft betrekking op de omvang en onderhoud van waterlopen en de Energiefabriek en is ook in 2019 bereikt.

Investeringsen

In de oorspronkelijke begroting 2019 bedroeg de raming voor de netto-investeringen € 47,3 miljoen en in de BVR 2019 is de raming bijgesteld naar € 48,6 miljoen. Uiteindelijk zijn de netto-investeringen in 2019 uitgekomen op € 45,3 miljoen. Er is geïnvesteerd in onder meer renovatie en vervanging van zuiveringsinstallaties, persleidingen, kunstwerken, beschoeiingen en het baggeren van beken en vijvers. Daarnaast heeft het waterschap geïnvesteerd, in samenwerking met partners in de Kaderrichtlijn water, klimaatadaptatie, het Zoetwaterprogramma Oost Nederland (ZON), Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW), Natura 2000/PAS, stedelijk water en versnelling van de energietransitie.

Rekeningresultaat 2019

Het totale rekeningresultaat 2019 bedraagt € 3.332.000 (positief). Dit wijkt 2,4% af van de begrote lasten. Het rekeningresultaat heeft grotendeels een incidenteel karakter. Er zijn enkele structurele mee- en tegenvallers:

Meevallers:

- een structurele meevaller van € 87.000 bij het Grensoverschrijdend Afvalwater
- een structurele meevaller van € 80.000 als gevolg van een gewijzigde WOZ verrekeningssystematiek

Tegenvallers:

- een structurele tegenvaller van € 100.000 in het eerstelijns onderhoud aan de Energiefabriek Hengelo
- een structurele tegenvaller van € 77.000 bij de watersysteemheffing
- een structurele tegenvaller van € 387.000 bij de zuiveringsheffing

Van het positieve resultaat over 2019 kan € 1.390.000 worden toegerekend aan Watersysteembeheer en € 1.942.000 aan Zuiveringsbeheer.

Het resultaat verdeeld over de drie programma's en de beide kostendragers 'Systeem' en 'Zuiveren' geeft het volgende beeld.

Programma (bedragen in duizenden euro's)	Rekeningresultaat	Systeem	Zuiveren
1. Watersysteem	440	414	26
2. Waterketen	1.447	0	1.447
3. Besturen en organiseren	1.741	866	875
Belasting- en overige opbrengsten	-296	110	-406
Resultaat	3.332	1.390	1.942

Resultaatbestemming 2019

Het voorstel voor de bestemming van het rekeningresultaat 2019 van in totaal € 3.332.000 is:

- Watersysteembeheer: € 972.000 toevoegen aan de bestemmingsreserve tariefegalisatie watersysteembeheer en € 418.000 toevoegen aan de bestemmingsreserve overlopende verplichtingen;
- Zuiveringsbeheer: € 1.942.000 toevoegen aan de bestemmingsreserve tariefegalisatie zuiveringsbeheer.

Dit is in lijn met het vastgestelde beleidskader voor jaarrekeningresultaten, zodat de lastendruk kan worden gematigd conform de afspraken bestuursakkoord.

Ontwikkeling reserves

Het totaal van de reserves van waterschap Vechtstromen (inclusief bestemming rekeningresultaat 2019) komt uit op € 37,5 miljoen. Ten opzichte van de beginbalans per 1 januari 2019 nemen de reserves hiermee met € 0,7 miljoen toe. In de BVR 2019 werd nog voorzien dat de reserves met € 2,6 miljoen zouden afnemen.

EMU-saldo / ontwikkeling schuldpositie

Het EMU-saldo is in deze jaarrekening uitgekomen op een tekort van € 15,0 miljoen. Dit is lager dan de tekorten die werden voorzien in de oorspronkelijke begroting 2019 (€ 23,1 miljoen) en bij de BVR 2019 (€ 19,1 miljoen) en ook lager dan de referentiewaarde voor 2019 van € 17,7 miljoen. Dit komt met name door een (gering) lagere investeringsrealisatie en een positief rekeningresultaat.

Vanuit de balans (zie hoofdstuk 7) is de netto-schuld af te leiden. Dit is de optelsom van de langlopende schulden en de vlottende passiva gesaldeerd met de vlottende activa. De netto-schuld is opgelopen van € 430,8 miljoen per 31 december 2018 naar € 445,4 miljoen per 31 december 2019 en daarmee met M€ 14,6 toegenomen.

Dit hoofdstuk gaat per programma in op de doelbereiking van 2019 van de belangrijkste onderwerpen. Daarnaast wordt per programma op hoofdlijnen inzicht gegeven in de besteding van de financiële middelen.

4.1 Programma Watersysteem: wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Droogte

Begin 2019 heeft het bestuur de beleids- en procesevaluatie, naar aanleiding van de droogte uit 2018, vastgesteld. De aanbevelingen uit de evaluaties zijn opgepakt in 2019. Zo zijn stuwen langer op zomerpeil gehouden, is de communicatie sterkt verbeterd en zijn er duidelijkere richtlijnen vastgesteld voor onttrekkingen. Daarnaast is er besloten tot een stimuleringsregeling voor verplaatsen van grondwaterbronnen in de nabijheid van kwetsbare natuur en zijn er pilots en beleidsontwikkeling begonnen voor een robuust(er) watersysteem.

Tegelijkertijd hebben we in 2019 opnieuw een erg droog jaar gehad. Er zijn diverse maatregelen getroffen door de organisatie, zoals stuwen langer op het zomerpeil houden en aangepast maaien, om schades zoveel mogelijk te voorkomen.

De realisatie van het Zoetwatervoorziening Oost Nederland (ZON-programma) ligt op koers. In de periode 2016-2019 is in totaal voor ruim € 9,7 miljoen aan maatregelen getroffen die bijdragen ons beheergebied klimaat robuust te maken. De interne prestatie in hectares beïnvloedbaar gebied blijft echter wat achter, omdat vooraf deze hectares moeilijk te voorspellen zijn.

De buitenwerkingstelling van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) heeft ook het waterschap in 2019 geraakt. Het gevolg was dat verschillende projecten geen doorgang konden vinden of zijn vertraagd. Medio 2019 leek het om 27 projecten te gaan. Het waterschap heeft hierop geanticipeerd door een handelingsperspectief op te stellen. Dit door de voorbereiding van projecten te continueren en daar waar mogelijk projectplannen vast te stellen. Daardoor kunnen de meeste projecten, zij het met enige vertraging, toch doorgang vinden.

Met toezicht en handhaving is er een bijdrage geleverd aan de waterkwaliteit door het bestuurlijk afgesproken aantal controles uit te voeren. Het naleefgedrag hierbij was 53%, wat betekent dat bij 47% van de controles de wet- en regelgeving niet werd nageleefd. Het plan voor 2020 zet daarop verdere actie. Tevens is er tijdens de droogte extra gecontroleerd en is zo een bijdrage geleverd aan het peilbeheer.

Beheer en onderhoud assets

In 2019 is de ontwikkeling van assetmanagement verder ingezet. De bijsturing om in bouwteamverband te gaan werken heeft ervoor gezorgd dat we sneller en efficiënter renovaties konden oppakken.

Bij de baggerwerkzaamheden hebben we last gehad van de PFAS-problematiek (PFAS zijn stoffen die soms giftig maar vooral niet biologisch afbreekbaar zijn). Door het tijdelijk handelingskader van medio 2019 van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat konden we bagger met PFAS onder bepaalde voorwaarden, veilig gebruiken. Een deel van het baggerwerk liep vertraging op omdat er meer onderzoek nodig was en de tijdelijke regels erg streng waren. Eind 2019 is dit kader aangepast met een ruimere norm. Dit leidt ertoe dat de toepassingsmogelijkheden van grond en bagger weer acceptabel zijn.

Ten aanzien van onze bruggen is een meerjarendoorkijk gemaakt voor renovaties en/of vervanging. Hierdoor is beter inzichtelijk welk onderhouds- en vervangingsregime met bijbehorende investeringen hiervoor nodig is.

Ook is in 2019 een start gemaakt met de verkenning op welke wijze de proces automatisering watersysteem (telemetrie), vervangen zou moeten worden. Dit vraagt de komende jaren veel aandacht.

Kaderrichtlijn Water (KRW)

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) schrijft voor dat uiterlijk 2027 in heel Europa de kwaliteit van alle wateren zowel chemisch als ecologisch op orde moet zijn. De richtlijn omvat onder andere het herstel van ecosystemen in en rond waterlichamen.

In 2019 is 13 kilometer herinrichting van waterlopen en 3 opgeheven visbarrières opgeleverd conform de KRW. Deze prestatie is voornamelijk bereikt bij het project Reggedal te Enter. Een prachtig voorbeeld van een klimaat robuust beekherstelproject, waarin meerdere doelen samen komen. Zoals KRW, natuur, klimaatbestendigheid, veiligheid en recreatief medegebruik. Daarnaast zijn in 2019 diverse projecten verder voorbereid zodat deze de komende jaren in uitvoering kunnen worden genomen. Het gaat hierbij om projecten rondom de Dinkel en het Nieuwe Drostendiep.

Vechtstromen is trekker van drie gebiedsprocessen in het kader van Natura2000/Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)/KRW, namelijk de Regge, Dinkel en Vecht. In 2019 is besloten, na de planvoorbereidingsfase, als waterschap nu ook de uitvoeringsfase te gaan trekken voor de N2000-KRW-projecten Reggedal en Dinkeldal.

In het project Duursaam glashelder en het project wasplaatsen zijn in 2019 stappen gezet en zo wordt samen met de bedrijven in het gebied een bijdrage geleverd aan het verbeteren van de oppervlaktewaterkwaliteit.

Programma Watersysteem: wat heeft het gekost?

Netto lasten

De netto lasten bedragen voor het programma Watersysteem bedragen bij het jaarverslag 2019 € 56,7 miljoen. Ten opzichte van het bestuurlijk voortgangsrapport (BVR) 2019 vallen de netto lasten daarmee op een begroting van € 57,2 miljoen uiteindelijk € 440.000 (0,8%) lager uit. Hieronder zijn de mee- en tegenvallers weergegeven:

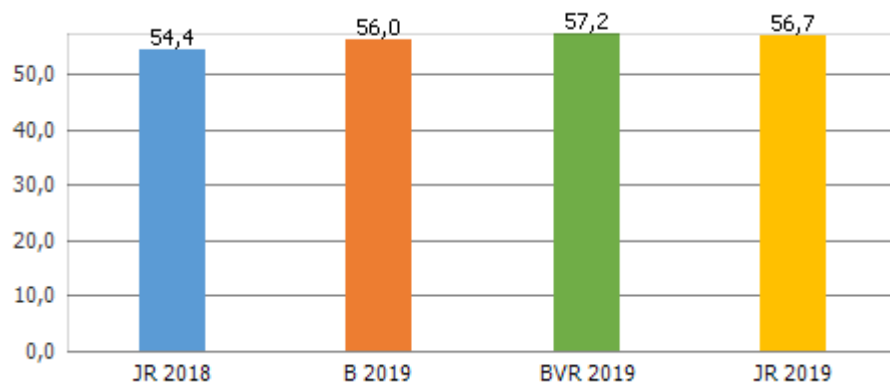
Meevallers ten opzichte van de BVR 2019 (€ 1,94 miljoen)

- Incidenteel op thema- en gebiedsgerichte plannen door minder advieskosten (DPRA) en nog niet uitgekeerde bijdragen (€ 435.000);
- Incidenteel minder doorbelaste uren op aanleg en verwerving waterlopen (€ 174.000);
- Deels incidenteel lagere kosten onderhoud waterlopen. Reden hiervoor zijn minder kosten rondom overname stedelijk water en minder doorbelaste interne uren (€ 497.000);
- Incidenteel meevallers in de uitvoering (goedkoper) en prioriteit aan vervanging van analoge lijnen telefoonlijnen ten behoeve van de watersysteem kunstwerken waardoor werk is doorgeschoven (€ 355.000);
- Incidenteel overige meevallers door lagere kosten innovatieplannen en minder doorbelaste uren (€ 479.000).

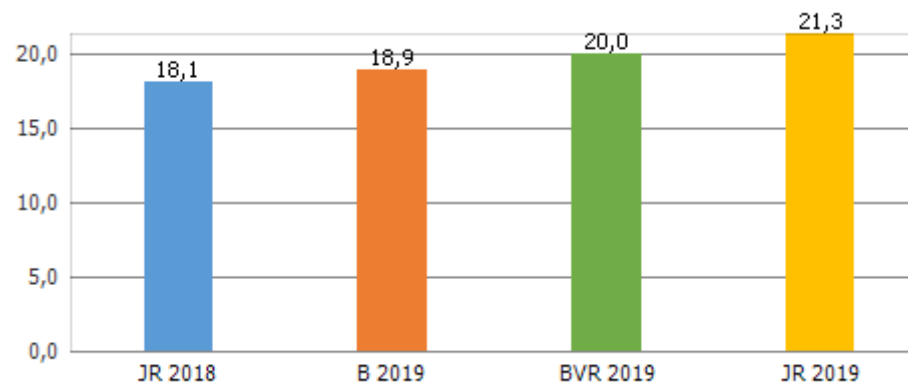
Tegenvallers ten opzichte van de BVR 2019 (€ 1,5 miljoen)

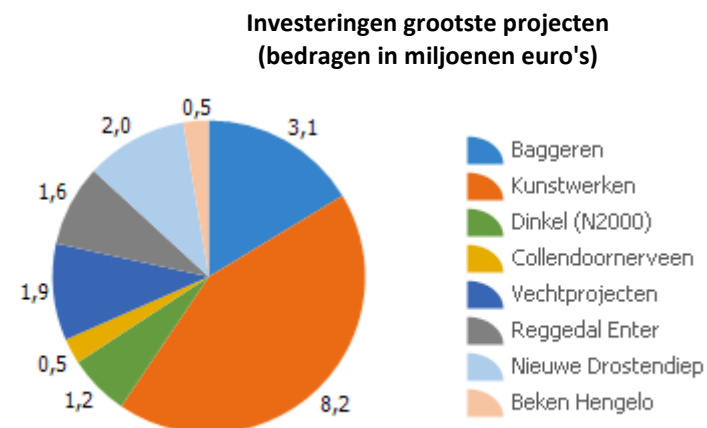
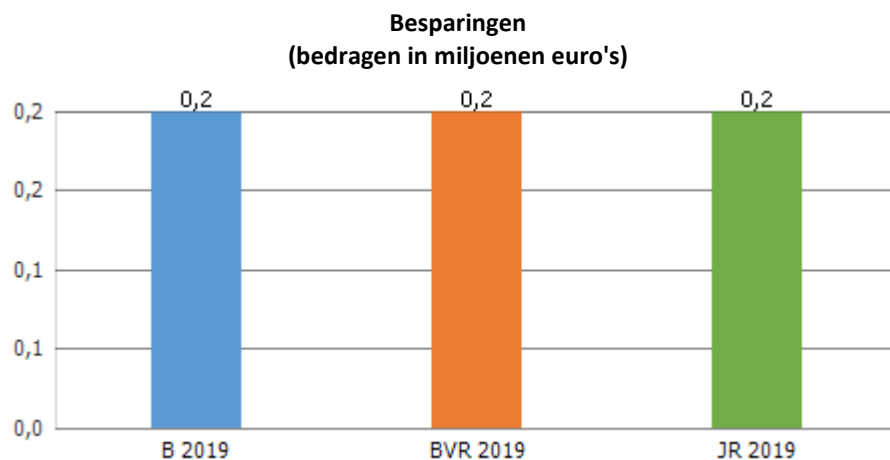
- Incidenteel meerkosten beplanten en snoeiwerk door meer dan geplande en ad-hoc werkzaamheden (€ -170.000);
- Incidenteel meerkosten op onderhoud waterlopen (maaieren) doordat minder werk dan gedacht via bestekken kon worden uitgevoerd en meer regiewerk tijdens de droogte vanwege handmatig maaieren benodigd was (€ -167.000);
- Incidenteel meer aanwenden van de post onvoorzien als gevolg van hogere bijdrage HWBP, waterinlaatkosten en kosten Aqualysis (€ -900.000);
- Incidenteel overige tegenvallers (meer onderhoudskosten materieel, recreatief medegebruik, analysekosten en doorbelaste uren (€ -263.000).

Netto lasten
(bedragen in miljoenen euro's)

Netto investeringen
(bedragen in miljoenen euro's)

Toelichting investeringsprojecten

Ten aanzien van de renovatie van kunstwerken is in 2019 meer gerealiseerd dan bij de Begroting geraamd. Dit heeft enerzijds te maken met een doorschuif uit 2018 van enkele werken. Anderzijds hebben we een versnelling gerealiseerd door middel van het wegzetten van werk in bouwteamverband.

Bij het project beken Hengelo is vertraging opgetreden door onder andere extra onderzoeken in het kader van PFAS en PAS.

De overige projecten hebben nagenoeg gerealiseerd wat is begroot.

Investeringsproject (bedragen in miljoenen euro's)	B 2019	BVR 2019	Realisatie 2019
Baggeren	3,9	4,4	3,1
Kunstwerken	5,7	9,4	8,2
Dinkel (N2000)	0,9	1,2	1,2
Collendoornerveen	0,7	0,7	0,5
Vechtprojecten	2,2	2,4	1,9
Reggedal Enter	1,3	1,2	1,6
Nieuwe Drostendiep	1,6	1,9	2,0
Beken Hengelo	1,5	0,5	0,5
Water collectief Twente	0,6	0,3	0,1
Overig	5,0	2,8	2,2
Netto-totaal (excl. afbreukrisico's)	23,4	24,8	21,3
Afbreukrisico's (19,3%)	-4,5	-4,8	0,0
Netto-totaal (incl. afbreukrisico's)	18,9	20,0	21,3

Bedrijfsvoering

De gemalen, rioolwaterzuiveringen en slibverwerkingsinstallaties behaalden in 2019, door goede processturing, zeer mooie resultaten. De lozing van effluent (gezuiverd afvalwater) bleef op alle rioolwaterzuiveringen binnen de vergunde eisen, mede door verruimde maatwerkbesluiten die voor enkele oude of vol-belaste rioolwaterzuiveringen gelden. Onze rioolwaterzuiveringen verwijderden over het jaar gemeten gezamenlijk 87% stikstof en 88% fosfaat uit het afvalwater. Door de droogte is er in de zomer extra energie door de rioolwaterzuiveringen verbruikt voor een nog schoner effluent. Omdat het lang niet regende, zorgden onze rioolwaterzuiveringen er immers voor dat er nog wat water in veel beken en sloten stroomde.

De beschikbare budgetten in 2019 voor goed onderhoud en tijdige vervanging van onze installaties, waren lager dan benodigd volgens de eerste opgave vanuit de beheerorganisatie. Door een nog striktere herprioritering is in overleg met beheer een aantal werkzaamheden met het relatief laagste risicoprofiel doorgeschoven naar 2020. Alle beschikbaar gestelde middelen voor dit type onderhoud zijn in 2019 volledig benut.

Energiefabriek

De slibverwerkingsinstallaties in Hengelo (Energiefabriek), Enschede en Emmen functioneerden goed. We behaalden een hogere energieproductie met de warmtekrachtkoppelingen (WKK's) dan medio 2019 werd verwacht. Het totale energieverbruik van het waterschap werd in 2019 zo voor 40 % duurzaam opgewekt. De goede prestaties van de slibverwerking zie je ook terug in de hoeveelheid slib die conform prognose werd afgevoerd naar Slibverwerking Noord-Brabant (SNB).

De businesscase van de Energiefabriek voor slibbehandeling, energieproductie en slibafvoer is nog steeds heel positief. Bij de bedrijfsvoering is er wel toenemende zorg dat de Energiefabriek een groter beslag legt op onderhoudsmiddelen dan begroot op basis van kengetallen. Dit wordt met name veroorzaakt door de gebleken complexiteit van de installatie en de kritische functie in de slibverwerking waarbij stagnaties niet mogen voorkomen. Deze middelen moeten jaarlijks beschikbaar zijn om het functioneren te garanderen en zal in de exploitatie begroting voor 2021 de nodige aandacht krijgen.

Fosfaat

Het bereiken van het doel van Slibverwerking Noord-Brabant, om de resten van het verbrande slib te behandelen in een in nieuwe terugwin-installatie voor fosfaat in Frankrijk, is onzeker. Daarom worden alternatieven onderzocht, zodat hergebruik van fosfaat in de nabije toekomst kan worden gerealiseerd.

Investerings

De investeringsplanning voor de begroting 2019 is herijkt omdat er substantiële prijsstijgingen in de 'markt' zijn doorgevoerd. De kosten voor het uitvoeren van projecten zijn sindsdien blijven stijgen. Bij lopende projecten is meestal sprake van een vaste prijs zodat die effecten zijn meegenomen. Voor projecten in voorbereiding is nadrukkelijk gevraagd het investeringsniveau te herijken om grote schommelingen voor te zijn.

Projecten

In 2019 is het project Almelo-Sumpel afgerond door als laatste onderdeel de beluchting van de rioolwaterzuivering te vernieuwen. De resultaten van het zuiveringsproces en de reductie van het energieverbruik zijn hierdoor goed. Mogelijk moet in de toekomst nog een bescheiden aanpassing plaatsvinden om de effluentkwaliteit te laten voldoen aan de streefwaarde van de Kader Richtlijn Water.

In 2019 is gewerkt aan de renovatie van Almelo-Vissedijk. Dit project ligt, ondanks de vertraagde start, nu iets voor op schema en wordt medio 2020 afgerond. In 2019 is hier circa € 5,2 miljoen voor ingezet.

In 2019 is gewerkt aan de aanleg en vernieuwing van verschillende persleidingen en (riool)gemalen. De gemalen Wachtum, A37 en Erica zijn grotendeels afgerond. De vernieuwing van verschillende persleidingen, met name Emmen en Vasse-Tubbergen, heeft meer voorbereidingstijd gevraagd door afstemming met gemeenten. Hierdoor blijft de realisatie met circa € 1,3 miljoen achter.

De realisatie van de Energiefabriek kent een lichte vertraging door het lastige ontwerpproces. De investering in 2019 is daarom niet uitgekomen op de geplande € 8,4 miljoen, maar op € 7,2 miljoen.

Procesautomatisering

In 2019 is een toekomstgerichte businesscase opgesteld voor de uitrol van een nieuw concept van elektro- en procesautomatisering (E&PA). Investerings in 2019 zijn daarom beperkt gebleven tot de hoogstnoodzakelijke aan de installaties in Emmen, Enschede en Hengelo.

Samenwerking

Om de waterketen effectief en efficiënt te laten functioneren, zijn we gebaat bij een gelijkmatige aanvoer van afvalwater via de riolering. Hiervoor is samenwerking met gemeenten van essentieel belang. Daar is in 2019 via Noordelijke Vechtstromen, Twents waternet en met individuele gemeenten extra op ingezet. Met de gemeenten Borger-Odoorn en Emmen is bijvoorbeeld een zogenaamde waterkaart opgesteld met een duidelijke koppeling tussen de waterketen (inclusief riolering) en het watersysteem.

Met collega waterschappen en kennisinstellingen wordt in pilots onderzocht op welke manieren microverontreinigingen en medicijnen uit afvalwater kunnen worden verwijderd. De ontwikkelingen zijn nog niet in een stroomversnelling terecht gekomen. Wel is gestart met onderzoek om mogelijke pilots te starten in Enschede en Emmen met financiering uit het innovatiefonds en mogelijke cofinanciering van rijk en provincie.

Programma Waterketen: wat heeft het gekost?

Netto lasten

In de JR 2019 komen de netto lasten uit op € 43,2 miljoen. Ten opzichte van de BVR 2019 worden de netto lasten met bijna € 1,5 miljoen onderschreden (3,2%). Deze onderschrijding wordt hieronder op hoofdlijnen toegelicht en is incidenteel van aard, tenzij anders aangegeven.

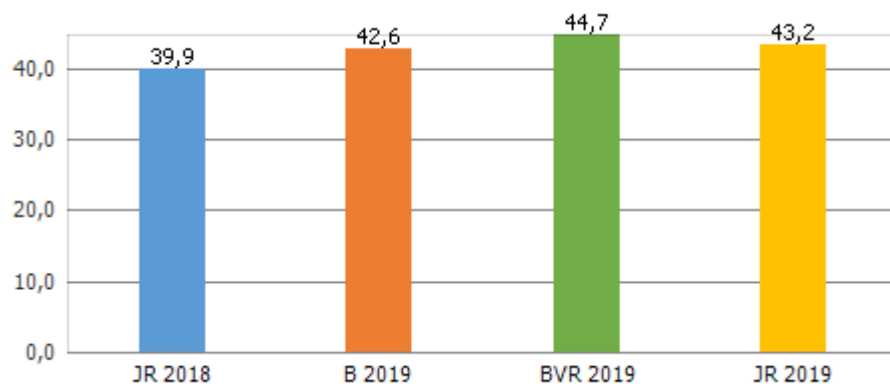
Meevallers ten opzichte van de BVR 2019 (€ 1,7 miljoen)

- Vrijval van onvoorzien programma waterketen (€ 602.000) in verband met het niet aanwenden ervan voor onvoorziene tegenvallers.
- Lagere advies- en onderzoekskosten (€ 214.000) wegens uit- en/of afstel van onderzoeken op grond van aangepaste urgentie en/of onvoldoende menscapaciteit.
- Lagere eerste- en tweedelijns onderhoudskosten (€ 237.000) wegens het herschikken van onderhoudskosten als personele kosten of investeringskosten.
- Hogere opbrengsten uit waterschapsgrensoverschrijdend afvalwater (€ 193.000) wegens herijkte afspraken hierover met buurwaterschappen. Hiervan kan € 87.000 als structureel worden aangemerkt.
- Lagere aan programma waterketen toegerekende personeelskosten en overhead (€ 444.000) met name als gevolg van (nog) niet ingevulde vacatures en meer geactiveerde uren.

Tegenvallers ten opzichte van de BVR 2019 (€ -0,2 miljoen)

- Structureel hogere eerstelijns onderhoudskosten (€ -119.000) als gevolg van een te laag geraamd en geprognosticeerde budget in de B 2019 respectievelijk BVR 2019 voor onderhoud aan de energiefabriek Hengelo. Hiervan kan € -100.000 als structureel worden aangemerkt.
- Overige mee- en tegenvallers van per saldo € -124.000.

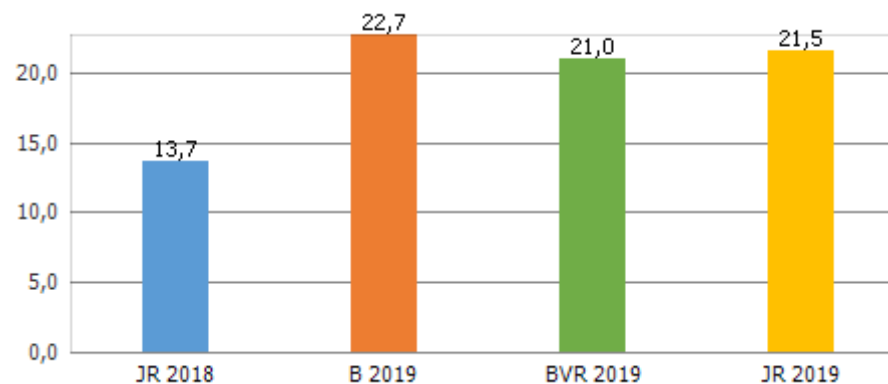
Netto lasten
(bedragen in miljoenen euro's)

Toelichting

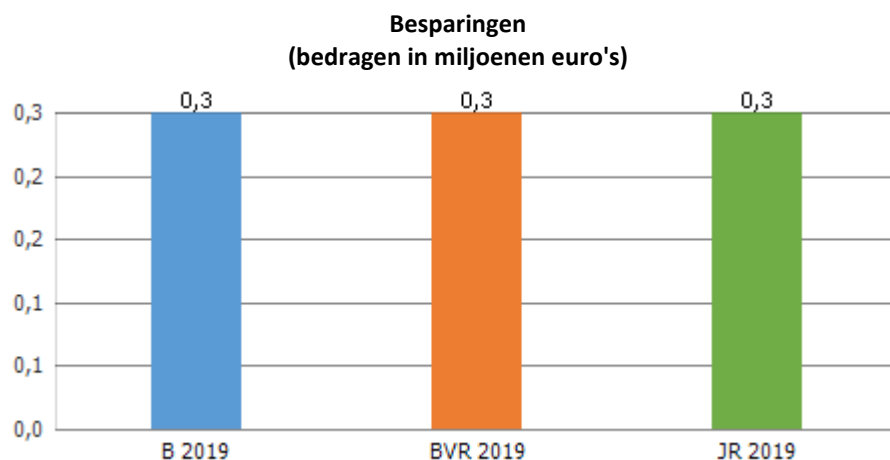
Voor de toelichting wordt verwezen naar de passage 'netto lasten' hierboven.

Netto investeringen
(bedragen in miljoenen euro's)

Toelichting

In deze grafiek is ook rekening gehouden met de bovenkaderlijke investering in de zonnevelden.

Toelichting

In de begroting is nog rekening gehouden met een resterende besparing op de slibverwerkingskosten als gevolg van de business case fusie. Door de inbedrijfstelling van fase 1 van de energiefabriek is deze resterende besparing in 2019 gerealiseerd.

Toelichting grootste investeringen:

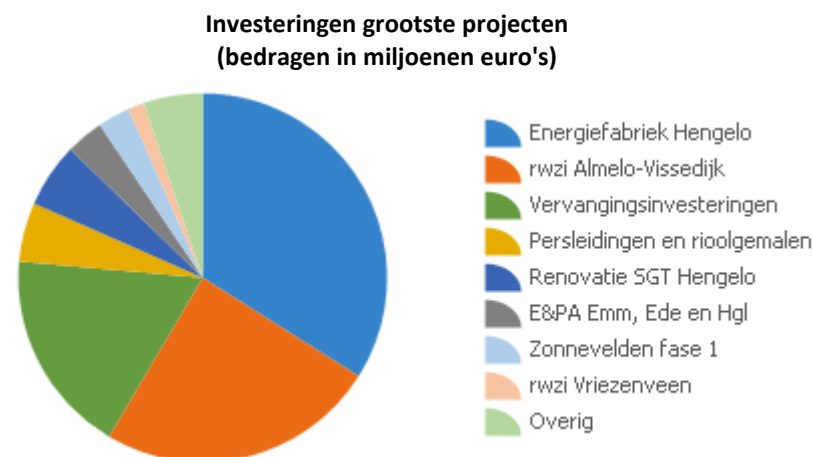
De investeringen in 2019 zijn gerangschikt naar geprognosticeerde omvang ten tijde van de BVR 2019.

De investering in de Energiefabriek is om de slibverwerking te centraliseren in Hengelo en daar met hoge efficiency te zorgen voor een vermindering van de slibafvoer en het produceren van meer biogas.

De rwzi Almelo-Vissedijk is vanwege haar leeftijd toe aan een grootschalige renovatie die nu in uitvoering is. Het project loopt voorspoedig.

Vervangingsinvesteringen worden ingezet om onderdelen van rwzi's en gemalen te vervangen als het eind van de technische of economische levensduur wordt bereikt. Persleidingen en gemalen is een verzameling aan iets kleiner projecten zoals gemaal Erica en de persleiding De Pollen. Het gemaal Klazienaveen en de persleiding Vasse zijn iets vertraagd door afstemming met de gemeente.

Om de Energiefabriek maximaal te kunnen inzetten worden nu de slibgistingstanks in Hengelo gerenoveerd en op actueel veiligheidsniveau gebracht.

Investeringsproject (bedragen in miljoenen euro's)	BVR 2019	JR 2019
Energiefabriek Hengelo	8,4	7,2
rwzi Almelo-Vissedijk	4,8	5,2
Vervangingsinvesteringen	3,9	3,8
Persleidingen en rioolgemaal	2,4	1,1
Renovatie SGT Hengelo	1,3	1,2
E&PA Emmen, Ede en Hengelo	0,8	0,7
Zonnevelden fase 1	0,5	0,6
rwzi Vriezenveen	0,4	0,3
Overig	2,6	1,4
Netto-totaal (excl. afbreukrisico's)	25,1	21,5
Afbreukrisico's (16,3%)	-4,1	0,0
Netto-totaal (incl. afbreukrisico's)	21,0	21,5

Communicatie en bestuurlijke vernieuwing

Implementatie van de communicatievisie

De evaluatie van de communicatievisie (1-meting) is in 2019 opgestart en wordt in 2020 met het dagelijks- en algemeen bestuur besproken en herijkt.

De waterschapsverkiezingen afgerond

De waterschapsverkiezingen zijn afgerond in 2019. Er zijn minder kosten gemaakt dan geraamd omdat er nieuwe afspraken zijn gemaakt tussen Rijk, gemeenten en waterschappen over de kosten voor het organiseren van de waterschapsverkiezingen.

Met de nieuwe bestuurlijke werkwijze wil het bestuur graag de volks vertegenwoordigende en kaderstellende rol versterken, naast het vasthouden van de ervaringen met de controlerende rol. De insteek van de nieuwe voorgestelde bestuurlijke werkwijze is om het algemeen bestuur beter in positie te brengen om deze rollen goed te kunnen vervullen.

Verbeteren van communicatieve en democratische interactie met omgeving door bestuur en organisatie

Met het bestuur is afgesproken in gesprek te gaan hoe de interactie met de omgeving te verbeteren.

Samenwerkingsgerichtheid

Implementatie van de Omgevingswet

De opdracht om tot een Watervisie te komen is in 2019 bestuurlijk afgestemd. In 2020 zal deze Watervisie worden opgeleverd.

Daarnaast is gestart met afstemming over een waterbeheerprogramma, een waterschapsverordening en over projectbesluiten/vergunningen voor de eigen dienst. In landelijk verband wordt de oplevering van het digitale stelsel voor de Omgevingswet gevolgd zodat het waterschap tijdig gebruik zal maken van de landelijk ontwikkelde digitale hulpmiddelen. Ook is in beeld gebracht wat de ICT-gevolgen zijn voor de eigen organisatie.

Implementatie van de inkoopvisie

De evaluatie van de inkoopvisie is afgerond. Het bestuursakkoord vraagt om herijking van de inkoopvisie: meer aandacht voor duurzaamheid en innovatie. De verwachting is opdracht te krijgen om de inkoopstrategie bij te stellen. Het vervolg zal in 2020 worden opgepakt.

Externe dienstverlening

In 2019 is de visie- en planvorming afgerond en is gezocht naar de benodigde bemensing voor het loket. De bemensing van de loketfuncties heeft vertraging opgelopen waardoor het operationeel worden van het klant loket in 2020 verder gestalte zal krijgen.

Doelgerichter buitenlandbeleid

Eind vorig jaar is door het dagelijks bestuur besloten de samenwerking binnen het Grensoverschrijdend Platform voor Regionaal Waterbeheer (GPRW) voor opnieuw 4 jaar te continueren.

In september 2019 zijn de voorstellen voor de Blue Deal partnerschappen met Vietnam en Eswatini goedgekeurd. Voor de beide partnerschappen geldt dat de interne projectorganisatie gereed is, de samenwerkingsovereenkomsten met de buitenlandse partners klaar zijn voor ondertekening en we druk bezig zijn de activiteiten voor te

bereiden die we in 2020, samen met andere waterschappen, gaan uitvoeren. Daarnaast is eind 2019 de voorbereiding van de 'Agenda Internationale Samenwerking 2021-2023' opgestart.

Netcentrische werkwijze implementeren

Begin 2019 is de crisisorganisatie overgegaan op de netcentrische werkwijze. Door middel van het netcentrisch werken is informatie sneller beschikbaar voor de gehele crisisorganisatie. Gelijktijdig aan de werkwijze is ook de structuur van de crisisorganisatie aangepast. Belangrijkste verandering hierbij is de intrede van de rol van 'Hoofd Veld'. Hierdoor ligt de aansturing bij calamiteiten op operationeel niveau niet meer op kantoor, maar in het veld. In het afgelopen jaar zijn diverse opleidingen, trainingen en oefeningen georganiseerd om de werkwijze goed te borgen. Op dit moment worden de nieuwe werkwijze en structuur geëvalueerd, de resultaten worden in maart 2020 verwacht.

Digitale transformatie Realisatie

Samen ambities bepalen en veranderagenda maken

De ambities voor de digitale transformatie zijn door het vorige bestuur vastgesteld. Er is in 2019 gewerkt aan een plan om deze ambities te realiseren, dit wordt op korte termijn besproken met de portefeuillehouder. In het plan wordt in 2020 ingezet op het vergroten van bewustwording en digitaal leiderschap bij het middenkader. Parallel wordt geïnvesteerd in het digitaal fundament (randvoorwaarden ICT). Deze benodigde investeringen voor dit fundament zijn in de programmering opgenomen en grotendeels al in uitvoering.

Vroegtijdig en blijvend anticiperen op ontwikkelingen met betrekking tot digitalisering

Op gebied van informatievoorziening, samenwerking en moderne ICT is in 2019 via pilots en experimenten verder gegaan met combineren van gegevens van het waterschap en de buitenwereld tot waardevolle informatie voor de werkprocessen. Het experiment "Digital Dojo" heeft succesvol enkele initiatieven gestart om kansen die de Digitale Transformatie biedt, te leren herkennen en benutten.

De keerzijde van de groeiende digitalisering is de toenemende afhankelijkheid. Onze organisatie heeft de nodige aandacht gegeven aan beveiliging en privacy en heeft einde 2019 het bestaande beveiligingsbeleid geëvalueerd. In 2020 zal daarover besluitvorming plaatsvinden.

Toekomstbestendige organisatie

Zorgen voor toekomstbestendige werkomgeving en cultuur

In 2019 is het (werkplek) meubilair vervangen om het flexibel werken te ondersteunen. Het bestuur heeft in 2019 ingestemd met de definitieve plannen voor de huisvesting. Het Programma van Eisen voor de locatie Almelo is opgesteld. De herziende ontwerpen voor de locatie Almelo worden in 2020 opgeleverd. De locaties Emmen en Hengelo zijn in 2019 onder handen genomen en opgeleverd. Sleen wordt 2020 opgeleverd.

Goed werkgeverschap en toekomstbestendige organisatie

In 2019 hebben we de visie van Vechtstromen als het gaat om goed werkgeverschap geconcretiseerd en vastgesteld. Vanuit werkgeverschap hebben we omschreven wat we van de medewerkers verwachten (verbinding en toegevoegde waarde) en geven we ook aan wat medewerkers mogen verwachten vanuit de werkgeverskant (daadkracht). Als afgeleide van deze visie, heeft Vechtstromen ook de strategische HR-agenda vastgesteld. In de strategische HR-agenda wordt aangegeven wat de

speerpunten zijn. Deze agenda is een dynamisch document en kan bijgesteld worden op het moment dat er ontwikkelingen zijn die daar om vragen. In 2019 waren onderwerpen van de strategische HR-agenda onder andere het implementeren van de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA), vitaliteit, leren en ontwikkelen en het vormgeven van het maatwerkgesprek. Ook het onderwerp participatiebanen heeft in 2019 vorm gekregen. We hebben al enige tijd medewerkers in dienst die vallen onder de doelgroep van participatiebanen. Voor de komende periode wordt onderzocht of deze groep uitgebreid kan worden. De ideeën worden in de meer jaren verkenning als bouwstenen meegenomen naar het dagelijks bestuur.

In het kader van de toekomstbestendige organisatie zijn er initiatieven ondernomen om de duurzame inzetbaarheid en mobiliteit van medewerkers te vergroten. Er is onder andere meer inzicht verkregen over de beleving van medewerkers door het uitvoeren van een uitgebreid kwalitatief werkdruk onderzoek. Om de vitaliteit te vergroten is er meer aandacht besteed aan een gezond eet- en leefpatroon. Daarnaast is in 2019 het trainee programma van Vechtstromen van start gegaan met twaalf trainees.

Resultaten behalen op gebied van innovatie

In diverse samenwerkingsverbanden, in projecten, en in het reguliere werk met initiatieven zoals de “Digital Dojo” is invulling gegeven aan innovatie. In 2019 is de gedachtevorming over de Kennis en Innovatie Agenda (met daarin de spelregels van het Innovatiefonds) afgerond en de besluitvorming wordt voorbereid in 2020.

Realiseren van toekomstbestendig financieel beleid

Het procesplan Duurzaam Financieel Beleid is in 2019 vastgesteld. Tevens is de beleidsnota "Kostentoerekening en meerjarige lastendruk ontwikkeling" vastgesteld. De doorontwikkeling van sturing, planning, en control heeft in 2019 geleid tot aanscherping van de programmasturing. Op adaptieve wijze is de inrichting en werkwijze van de planning en control aangepast en de visie op planning en control ontwikkeld. De werkwijze zal in 2020 worden geformaliseerd. Er zijn aanpassingen gedaan in het sturingsmodel: dit heeft onder andere geleid tot een compactere organisatiestructuur (afschaffing Eenheden en themasturing) en een kleiner CMT (Centraal Management Team). Team Strategie en strategisch adviseurs worden anders gepositioneerd om het CMT en bestuur beter te ondersteunen. Per programma is een strategisch adviseur aangesloten.

Implementatie werkwijze Assetmanagement

In 2019 is de pilot ‘Klein Vechtstromen’ afgerond en geëvalueerd. De producten, ervaringen en bevindingen uit deze pilot worden meegenomen in het vervolgtraject, waarbij we assetmanagement de komende jaren in de organisatie implementeren. Er is externe procesbegeleider geselecteerd die ons gaat helpen deze werkwijze te implementeren.

Programma Besturen en Organiseren: wat heeft het gekost?

Netto lasten

De totale netto lasten voor het programma Besturen en Organiseren komen in 2019 uit op € 25,1 miljoen. Van de totale begroting voor het programma Besturen en Organiseren is € 1,74 miljoen ten opzichte van de Bestuurlijke Voortgangsrapportage (BVR) 2019 niet besteed. Hieronder is een toelichting van de mee- en tegenvallers op hoofdlijnen weergegeven.

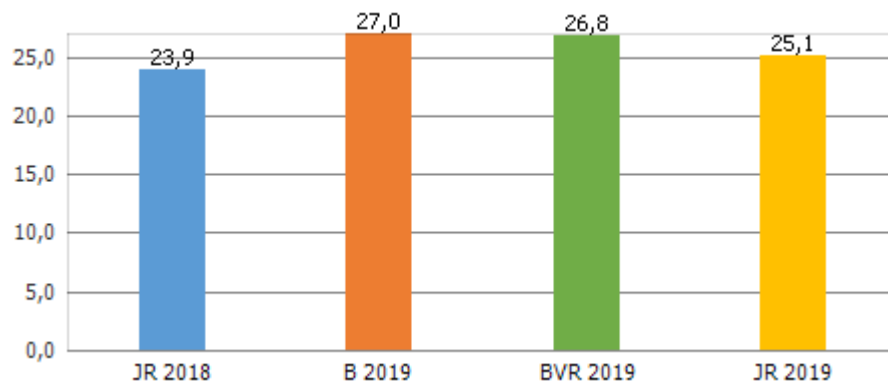
Meevallers ten opzichte van de BVR 2019 (€ 2,41 miljoen)

- Op basis van ervaringscijfers is de voorziening PBB aangepast, zodat deze meer recht doet aan wat in werkelijkheid door de medewerkers besteed kan worden in 2020. Door deze aanpassing van de voorziening wordt een incidentele meevaller veroorzaakt van ca. (€ 584.000);
- De deelnemersbijdrage van waterschap Vechtstromen aan GBLT valt lager uit door een positief resultaat van GBLT voornamelijk als gevolg van hogere invorder opbrengsten, lagere personeelslasten door tijdelijk niet invullen van vacatures en lagere kosten voor Wet Digitale Overheid. Betreft een incidentele meevaller van (€507.000);
- Niet aanwenden van onvoorzien voor programma Besturen en Organiseren van (€ 423.000);
- Een aantal activiteiten met betrekking tot externe communicatie zijn uitgesteld naar 2020 mede vanwege de herijking van de communicatievisie op het nieuwe bestuursakkoord. Aangegeven is dat dit leidt tot een incidentele meevaller van (€ 165.000);
- Hoger dan verwachte opbrengsten voor de verkoop van kleine gronden van (€ 146.000);
- Door kostenefficiënte vervangingen, alsmede doorgeschoven uitgaven vanwege het project Modernisering Huisvesting worden op het budget voor interne faciliteiten incidentele meevallers veroorzaakt van per saldo (€ 134.000);
- Als gevolg van gewijzigde WOZ verrekeningssystematiek conform opgave ministerie van Binnenlandse zaken wordt een structurele meevaller van (€ 80.000) verklaard;
- Incidentele meevaller implementatie Omgevingswet (€ 68.000);
- Overige meevallers per saldo (€ 322.000).

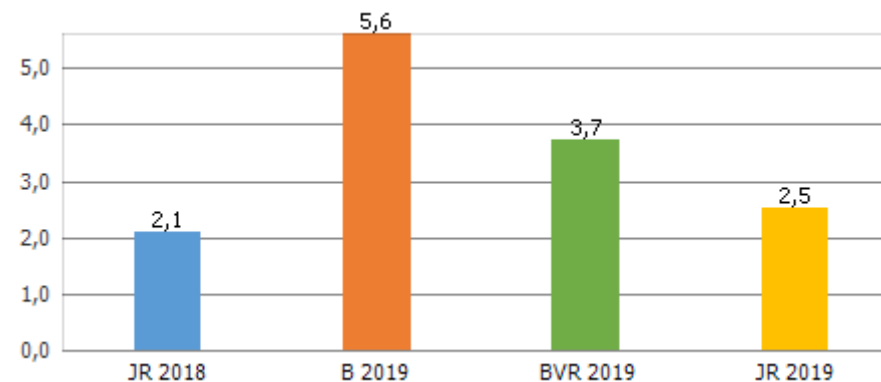
Tegenvaller ten opzichte van de BVR 2019 (€ -652.000)

- Voor de voorziening pensioenen/wachtgelden bestuur is een extra toevoeging noodzakelijk van (€ 652.000) vanwege recent uitgevoerde actuariële berekeningen. Deze stijging wordt veroorzaakt door een fors lagere marktrente.

Netto lasten
(bedragen in miljoenen euro's)

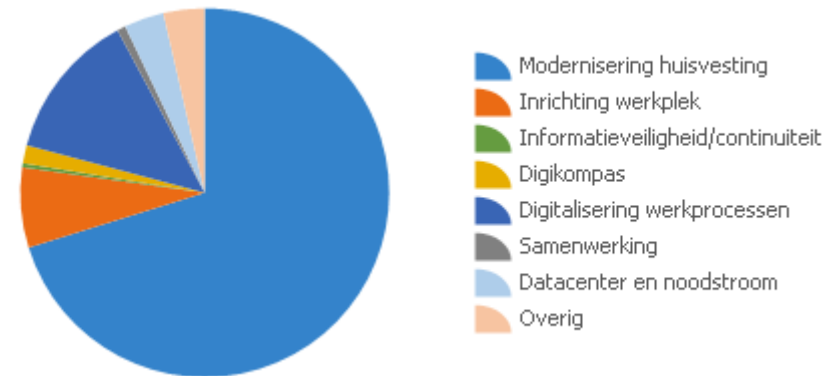
Netto investeringen
(bedragen in miljoenen euro's)

Toelichting

Bij de BVR wisten we dat we Almelo niet meer gingen aanpassen en hebben we ingezet op een definitief voorstel. Vooruitlopend op dit besluit (dat in november 2019 door het AB is genomen) zijn investeringsgelden bestemd voor de locatie Almelo doorgeschoven naar 2020. Vertraging op een tweetal projecten heeft geleid tot minder realisatie in 2019 dan gepland. Dit betreft de oplevering van Sleen en het Datacenter in Almelo. Beide projecten worden in het eerste kwartaal van 2020 opgeleverd. We verwachten dat we een deel van 2021 ook nodig zullen hebben om de plannen rondom Huisvesting te realiseren.

**Investerings grootste projecten
(bedragen in miljoenen euro's)**

Toelichting Investeringsprojecten

·Vanuit de huisvesting strategie is vooral geïnvesteerd in de digitale werkplek: € 1,69 miljoen zodat medewerkers vanuit verschillende locaties op een veilige manier toegang hebben tot de bedrijfsinformatie. In afwachting op de nadere besluitvorming over de definitieve huisvestingsplannen in november 2019 is alleen geïnvesteerd in "no regret" maatregelen.

·De digitalisering van de interne processen heeft voor een deel bestaan uit verschillende vervangingen en voor een ander deel uit invoering van het netcentrische werken en Digikompas: € 324.000

·Jaarlijks wordt geïnvesteerd in de reguliere en noodzakelijke vervangingen van ICT. In 2019 is geïnvesteerd € 305.000

·Om de continuïteit en veiligheid te borgen is in 2019 door het waterschap geïnvesteerd in een nieuw datacenter omdat de koeling niet meer betrouwbaar was en een nieuwe noodstroomvoorziening: € 84.000 Noodzakelijke afstemming tussen beide projecten heeft ertoe geleid dat het project 1e helft 2020 zal worden opgeleverd.

Investeringsproject (bedragen in miljoenen euro's)	BVR 2019	Realisatie 2019
Modernisering huisvesting	2,2	1,7
Inrichting werkplek	0,2	0,3
Informatieveiligheid/continuïteit	0,1	0,0
Digikompas	0,1	0,0
Digitalisering werkprocessen	0,6	0,3
Samenwerking	0,0	0,0
Datacenter en noodstroom	0,4	0,1
Overig	0,1	0,1
Netto-totaal (excl. afbreukrisico's)	3,7	2,5
Afbreukrisico's (7,5%)	0,3	0,0
Netto-totaal (incl. afbreukrisico's)	3,5	2,5

Dit hoofdstuk betreft de wettelijk verplichte paragrafen bedrijfsvoering. Deze gaan onder meer in op de ontwikkelingen in de waterschapsbelastingen, het weerstandsvermogen, de financiering, de verbonden partijen en de omvang van de schuld.

5.1 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

Hoofdstuk 2 van dit jaarverslag gaat specifiek over de belangrijke ontwikkelingen in 2019.

5.2 Incidentele baten en lasten

In deze paragraaf wordt gerapporteerd over de incidentele baten en lasten 2019 zoals die zijn opgenomen in de Programmabegroting 2019, alsmede over de incidentele claims en toevoegingen die zijn toegekend vanuit de post onvoorzien (zoals deze bij de 1e en 2e begrotingswijziging 2019 door het bestuur zijn vastgesteld).

Incidentele baten en lasten (bedragen in duizenden euro's)	B 2019 (na wijziging)	JR 2019
Lagere afdracht HWBP-bijdrage - Bijdrage heeft conform begroting plaatsgevonden.	-1.050	-1.050
Toevoeging bestemmingsreserve brede heroverweging - Toevoeging heeft conform begroting plaatsgevonden.	1.050	1.050
Deltaplan ruimtelijke adaptie (DPRA) - Dit procesgeld is zoals bij de BVR gemeld nog grotendeels niet besteed, de verwachting is dat hier in 2020 een stevige impuls aan zal worden gegeven. De niet aangewende middelen zullen via de bestemmingsreserve overlopende verplichtingen worden meegenomen naar het boekjaar 2020.	300	50
Subtotaal programma Watersysteem	300	50
SDE-subsidie - De lager geprognoseerde SDE-subsidie als gevolg van de vertraagde inbedrijfstelling van de energiefabriek Hengelo viel in 2019 iets gunstiger uit.	225	186
Extra onderzoeken lozingspunten van persleidingen - De extra onderzoeken naar lozingspunten van persleidingen bleken in 2019 niet meer nodig te zijn.	100	0
Extra kosten bedrijfsvoering SNB - Door uitstel van de nieuwe kostenverdelingssystematiek bij SNB tot 2021 hebben zich in 2019 geen extra kosten voor de bedrijfsvoering bij SNB voorgedaan.	129	0
Subtotaal programma Waterketen	454	186
Verkiezingen - Het project verkiezingen is in 2019 afgerond, de middelen zijn volledig besteed.	812	814
Groenonderhoud - In 2019 is het achterstallig groenonderhoud op de rwzi's afgerond.	200	200
Subtotaal programma Besturen en Organiseren	1.012	1.014
Totaal	1.766	1.250

5.3 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

Deze paragraaf gaat in op het beroep dat in 2019 op de overige bestemmingsreserves is gedaan, alsmede op de bedragen die rechtstreeks uit de voorzieningen zijn onttrokken.

5.3.1 Overige bestemmingsreserves

Naast de bestemmingsreserves voor tariefseglisatie (zie hierna § 5.4) en de algemene reserves (zie hierna § 5.5) is er een aantal overige bestemmingsreserves. Onder deze bestemmingsreserves worden verstaan: reserves waaraan het algemeen bestuur een bepaalde bestemming heeft gegeven. In het algemeen houdt het instellen en opbouwen van een bestemmingsreserve verband met een gewenste ontwikkeling waarvoor het waterschap gedurende een aantal jaren geld opzij wil leggen.

In zijn totaliteit stijgen de overige bestemmingsreserves t/m BVR 2019 met per saldo € 2.354.000. Hierover zijn reeds AB-besluiten genomen (Begroting 2019 en 1e en 2e begrotingswijziging 2019). Voor de 'overige bestemmingsreserves' geldt als voorstel resultaatsbestemming bij deze jaarrekening 2019:

- een toevoeging van € 418.000 aan de bestemmingsreserve 'overlopende verplichtingen watersysteembeheer'. Dit vanwege advieskosten DeltaPlan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) en een schadevergoeding die beide in 2019 niet zijn besteed, maar die wel in 2020 tot uitgaven gaan leiden.

Het waterschap kent de volgende bestemmingsreserves:

Brede heroverweging

- De bestemmingsreserve 'brede heroverweging' is voor watersysteembeheer ingesteld om tot en met 2020 de oplopende kapitaallasten op te vangen als gevolg van de investeringen (t/m 2015) in het Hoogwaterbeschermings-programma (HWBP). Deze reserve muteert in 2019 met -/- € 104.000.
- De bestemmingsreserve 'brede heroverweging' is voor zuiveringsbeheer ingesteld voor de opstartkosten van mogelijke vormen van samenwerking en opschaling. Hieruit is in 2019 niets onttrokken.

Overlopende verplichtingen

De bestemmingsreserve 'overlopende verplichtingen' is ingesteld om exploitatiebudgetten die overlopen naar een volgend jaar aan deze bestemmingsreserve toe te voegen. Hieruit is in 2019 niets onttrokken.

Dividenduitkering NieuWater

De bestemmingsreserve 'dividenduitkering NieuWater' wordt aangewend ten behoeve van de matiging van de lastendruk. Hiervoor is in 2019 € 454.000 onttrokken. Het ontvangen dividend over 2018 van € 350.000 is in 2019 aan deze bestemmingsreserve toegevoegd. Per saldo muteert deze reserve in 2019 dus met -/- € 104.000.

Dividenduitkering NWB

De nieuwe bestemmingsreserve 'dividenduitkering NWB' wordt aangewend ten behoeve van een jaarlijkse beleidsimpuls voor innovatie, alsmede voor demping van de lastendruk zoals dit in het bestuursakkoord is afgesproken. Het ontvangen dividend over 2018 van € 2.562.000 is in 2019 aan deze bestemmingsreserve toegevoegd. Vanaf 2020 vinden de eerste onttrekkingen plaats aan deze bestemmingsreserve.

Totaaloverzicht: overige bestemmingsreserves

In onderstaande tabel volgt een totaaloverzicht van het verloop van de overige bestemmingsreserves gedurende het boekjaar 2019.

Overige bestemmingsreserves (bedragen in duizenden euro's)	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging t/m BVR 2019	Onttrekkingen t/m BVR 2019	Resultaats- bestemming 2019	Stand 1-1-2020
Brede heroverweging	6.836	1.050	-1.154		6.732
Overlopende verplichtingen	0	0	0	418	418
Dividend Nieuwater	1.815	350	-454		1.711
Dividend NWB	0	2.562	0		2.562
Totaal	8.651	3.962	-1.608	418	11.423

5.3.2 Voorzieningen

Naast de reserves kent het waterschap een aantal voorzieningen. Voorzieningen zijn bedragen op de balans die worden gevormd om:

- verplichtingen, verliezen en risico's op te kunnen vangen, waarvan de omvang per balansdatum onzeker is, maar wel redelijkerwijs in te schatten;
- bepaalde jaaroverstijgende uitgaven gelijkmatig te kunnen verdelen over verschillende begrotingsjaren.

In zijn totaliteit dalen de voorzieningen in de jaarrekening 2019 met per saldo € 202.000. Dit is € 1.687.000 lager dan in de begroting 2019 (na wijziging) was geraamd en heeft met name te maken met de ontwikkelingen binnen twee voorzieningen, te weten: (i) Pensioen/wachtgeld bestuurders en (ii) de nieuwe voorziening 'Arbeidsongeschiktheids- en WW-uitkeringen' die extra middelen vergen.

Het waterschap kent de volgende voorzieningen:

Pensioen/wachtgeld bestuurders

Deze voorziening is gevormd ten behoeve van wachtgeld- en pensioenverplichtingen voor voormalige en huidige dagelijks bestuursleden (DB), inclusief de voorzitter.

Arbeidsongeschiktheids- en WW-uitkeringen

Deze voorziening is in de jaarrekening 2019 gevormd, vanwege het recht van medewerkers op een tijdelijke uitkering van het waterschap voor Arbeidsongeschiktheids- en WW-uitkeringen.

Inactief personeel

Deze voorziening is bedoeld om aan de verplichtingen (wachtgeld/afkoopsommen) te kunnen voldoen van de lasten voor inactief personeel, zoals in de periode vóór 2014 is overeengekomen bij de eerdere rechtsvoorgangers van het waterschap. Hieruit is in 2019 voor het laatst onttrokken, waarmee deze voorziening per 31 december 2019 is opgeheven.

Reorganisatie/sociaal flankerend beleid

Deze voorziening is bedoeld om aan de verplichtingen (wachtgeld/afkoopsommen) te kunnen voldoen van de lasten voor inactief personeel, zoals in 2013 overeengekomen bij de fusie tussen de voormalige waterschappen Regge & Dinkel en Velt & Vecht.

Doorontwikkeling organisatie

Deze voorziening is bedoeld om aan de personele verplichtingen te kunnen voldoen die voortvloeien uit de doorontwikkeling van het waterschap (van eind 2014).

Opleidingskosten: Persoonsgebonden Basis Budget (PBB)

Deze voorziening is in 2016 gevormd om de aanspraken op de cao-afsprake omtrent het persoonlijke ontwikkel budget per medewerker (€ 5.000 per 5 jaar) af te dekken.

Nabetaling Bestuursverklaring Dinkeldal 2000

Deze voorziening is in de jaarrekening 2018 gevormd om de grondeigenaren in het Dinkeldal financiële compensatie te bieden voor de overstromingen in het Dinkeldal, zoals die zich hebben voorgedaan in de periode 2010-2015.

Oninbare vorderingen

Deze voorziening is gevormd voor de belastingaanslagen die uiteindelijk oninbaar zijn. In de Jaarrapportage 2019 van GBLT is hierover het volgende gerapporteerd: "De afboekingen oninbaar laten een daling zien ten opzichte van diezelfde periode in vorige jaren. In het afgelopen jaar zijn wijzigingen in het inningsproces doorgevoerd, waardoor de doorlooptijd van het inningsproces is verlengd. Het percentage verwachte oninbaarheid laat vanaf 2012 een dalende trend zien. De benodigde toevoeging voor oninbaarheid in deze jaarrekening 2019 van € 656.000 ligt in lijn met het geraamde bedrag van € 645.000 (zoals dat is verlaagd bij de BVR 2019). Dit gaat uit van 0,52% van de belastingaanslagen die oninbaar zijn. Deze ontwikkeling past ook binnen de huidige economische ontwikkelingen".

In onderstaande tabel volgt een totaaloverzicht van het verloop van de voorzieningen gedurende het boekjaar 2019.

Voorzieningen (bedragen in duizenden euro's)	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging 2019	Onttrekkingen 2019	Vrijval 2019	Stand 31-12-2019
Pensioen/wachtgeld bestuurders	4.183	1.063	-198	0	5.049
Arbeidsongeschiktheids- en WW-uitkeringen	0	271	-43	0	228
Inactief personeel	31	2	-33	0	0
Reorganisatie/sociaal flankerend beleid	1.779	0	-378	-263	1.139
Doorontwikkeling organisatie	1.400	215	-316	0	1.299
Persoonsgebonden opleidingsbudget	1.780	35	-248	-567	1.000
Nabetaling Dinkeldal 2000	300	0	-2	-58	240
Subtotaal jaarrekening 2019	9.473	1.586	-1.218	-888	8.954
Oninbare vorderingen	793	656	-339	0	1.110
Totaal jaarrekening 2019	10.266	2.242	-1.557	-888	10.064
Totaal B 2019 (na wijziging)	10.266	1.119	-2.753	-256	8.376
Verschil	0	1.123	1.197	-632	1.688

Analyse totaalopbrengst waterschapsbelastingen

De wateropgaven en taken van het waterschap worden bekostigd door het heffen van belastingen. Deze belastingen bestaan uit de watersysteemheffing en de zuiveringsheffing. De heffing en inning van de waterschapsbelastingen wordt verzorgd door het Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus-Tricijn (GBLT). Het totaal van de waterschapsbelastingen is per saldo € 285.000 lager uitgevallen t.o.v. de laatste raming BVR 2019 (-/- 0,2%). Hiervan werkt een structureel nadelig bedrag van per saldo € 464.000 door naar 2020. Hiervan heeft € 77.000 betrekking op de 'watersysteemheffing' en € 387.000 op de 'zuiveringsheffing'.

Watersysteemheffing

De watersysteemheffing is per saldo € 86.000 hoger uitgevallen dan de prognose bij de BVR 2019 (+ 0,1%). Dit betreft met name:

- een incidenteel hogere opbrengst verontreinigingsheffing van € 112.000. Dit betreft met name een hogere opbrengst bij de bedrijfsruimten, die zich moeilijk laat voorspellen mede vanwege de grilligheid van de bronneringen;
- een incidenteel hogere WOZ-opbrengst van € 148.000, die alleen voor 2020 een structurele doorwerking heeft. Dit is een combinatie van een sterkere waardeontwikkeling van de woningen dan was geraamd, alsmede een hogere toename van het aantal objecten;
- een structurele lagere opbrengst ongebouwd van € 36.000, vanwege de laatste effecten van het Wegenarrest (verschuiving oppervlak wegen naar ongebouwd), in combinatie met een verschuiving van hectares ongebouwd naar mee getaxeerde oppervlakte (extra WOZ-opbrengsten);
- een incidenteel lagere opbrengst van € 82.000 voorgaande jaren dan bij de BVR 2019 is ingeschat.

Zuiveringsheffing

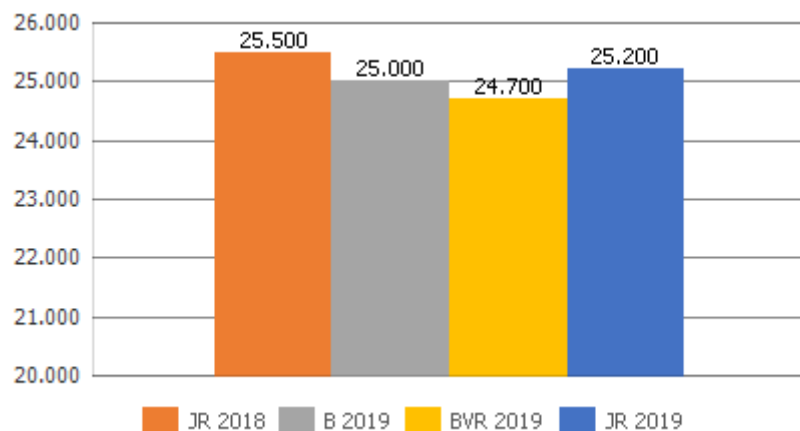
De zuiveringsheffing is per saldo € 371.000 lager uitgevallen dan de prognose bij de BVR 2019 (-/- 0,7%). Dit betreft met name:

- een lagere vervuilingseenheid (ve)-opbrengst van € 559.000 bij de bedrijven. Dit is voor € 424.000 structureel nadelig, aangezien bij twee meetbedrijven sprake is van een lagere ve-opbrengst (5.400 ve's) dan eerder geraamd, terwijl GBLT voor de overige bedrijven een nieuw controleprotocol hanteert waardoor dit nog eens structureel 3.000 ve's lager uitkomt dan de eerder door GBLT afgegeven ramingen.
- een incidenteel hogere ve-opbrengst van € 151.000 bij met name de bedrijven uit voorgaande jaren. Zowel bij de meetbedrijven als de overige bedrijven wordt een meeropbrengst gerealiseerd, vanwege actuele inzichten en meetgegevens en het nieuwe prognose protocol dat wordt gehanteerd.

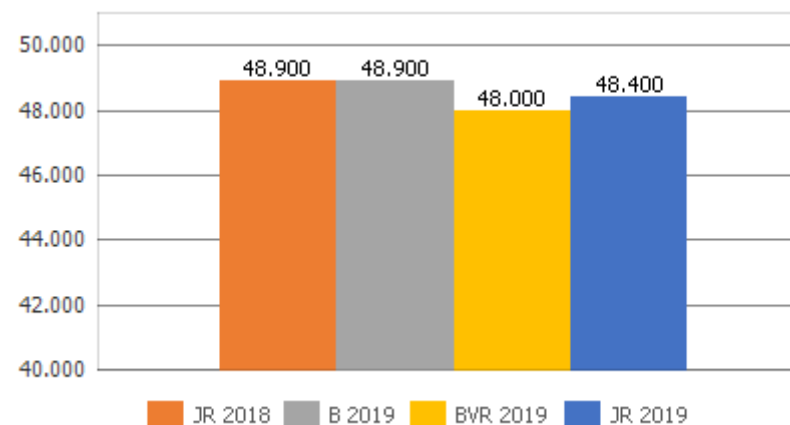
Kwijtscheldingsbeleid

In het kwijtscheldingsbeleid van het waterschap is vastgelegd dat alleen natuurlijke personen voor 100% kwijtschelding in aanmerking kunnen komen voor: (i) de verontreinigingsheffing, (ii) de zuiveringsheffing en (iii) de ingezetenenheffing. Voor de bepaling van de kosten wordt uitgegaan van 100% van de bijstandsnorm. De realisatie (inclusief prognose) van de kwijtschelding valt in totaal € 58.000 structureel hoger uit dan de prognose BVR 2019. In totaal is in 2019 € 4.333.000 kwijtgescholden. Over voorgaande jaren is in totaal € 183.000 meer kwijtschelding verleend dan bij de jaarrekening 2018 is ingeschat.

Aantal kwijtscheldingen ingezetenen

Aantal kwijtscheldingen zuiveringseenheden

Belastinggrondslagen watersysteemheffing	B 2019	B 2019 (na wijziging)	JR 2019	Verschil
Aantal vervuilingseenheden directe lozers	5.000	6.300	8.500	2.200
Aantal ingezetenen	338.900	339.500	339.300	-200
WOZ-waarde binnendijks (in miljoenen euro's)	85.823	87.980	88.346	366
WOZ-waarde buitendijks (in miljoenen euro's)	33	37	36	-1
Aantal hectare ongebouwd binnendijks	131.300	134.200	134.200	0
Aantal hectare ongebouwd buitendijks	800	800	800	0
Aantal hectare ongebouwd wegen	11.600	7.000	6.600	-400
Aantal hectare ongebouwd waterberging	600	600	600	0
Aantal hectare ongebouwd natuur	36.800	37.400	37.500	100
Aantal hectare meegetaxeerde oppervlakte	44.900	46.000	46.200	200

Belastinggrondslagen zuiveringsheffing	B 2019	B 2019 (na wijziging)	JR 2019	Verschil
Aantal vervuilingseenheden woonruimten	797.500	797.900	798.900	1.000
Aantal vervuilingseenheden bedrijfsruimten	318.500	332.600	321.500	-11.100
Totaal aantal vervuilingseenheden	1.116.000	1.130.500	1.120.400	-10.100

Belastingopbrengsten (bedragen in duizenden euro's)	B 2019	B 2019 (na wijziging)	JR 2019	Verschil	Incidenteel/ structureel
Watersysteemheffing 2019	69.750	70.315	70.525	210	I/S
Kwijtschelding ingezetenenheffing 2019	-1.852	-1.852	-1.893	-41	S
Watersysteemheffing voorgaande jaren	0	172	89	-83	I
Subtotaal watersysteemheffing	67.898	68.635	68.721	86	I/S
Zuiveringsheffing 2019	56.297	57.031	56.526	-505	I/S
Kwijtschelding zuiveringsheffing 2019	-2.467	-2.422	-2.439	-17	S
Zuiveringsheffing voorgaande jaren	0	1.146	1.297	151	I
Subtotaal zuiveringsheffing	53.830	55.755	55.384	-371	I/S
Totaal waterschapsbelastingen	121.728	124.390	124.105	-285	

Bestemmingsreserves tariefsegalisatie

Onder bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie wordt verstaan: reserves die dienen om ongewenste fluctuaties in de belastingtarieven tussen de verschillende jaren tot een minimum te beperken. In zijn totaliteit dalen deze bestemmingsreserves in 2019 met € 4.949.000. Hierover zijn reeds ab-besluiten genomen (Begroting 2019 en 1e en 2e begrotingswijziging 2019).

Het voorstel resultaatsbestemming bij deze jaarrekening 2019 is:

- een toevoeging van € 972.000 aan de bestemmingsreserve tariefseglisatie watersysteembeheer;
- een toevoeging van € 1.942.000 aan de bestemmingsreserve tariefseglisatie zuiveringsbeheer.

Bestemmingsreserves tariefseglisatie (bedragen in duizenden euro's)	Beginstand 1-1-2019	Toevoeging t/m BVR 2019	Onttrekkingen t/m BVR 2019	Resultaats- bestemming 2019	Stand 1-1-2020
Watersysteembeheer	5.938	0	-1.774	972	5.137
Zuiveringsbeheer	14.104	0	-3.176	1.942	12.871
Totaal	20.043	0	-4.949	2.914	18.008

Inventarisatie risico's

In 2019 zijn er met verschillende teams gesprekken over risico's en kansen binnen de werkprocessen en bedrijfsvoering van waterschap Vechtstromen gevoerd. Daarbij zijn ook de risico's vanuit crisisbeheersing meegenomen om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen. Deze risico's zijn deels gekwantificeerd en financieel meegewogen. In 2019 is verder gewerkt aan risicobewustzijn binnen de teams. De samenhang met risicomanagement wordt vanaf 2020 meegenomen bij de verdere uitwerking van assetmanagement.

In het beleid rondom reserves en weerstandsvermogen is vastgelegd dat twee keer per bestuursperiode een risico-inventarisatie wordt uitgevoerd. In de volgende tabel zijn de voornaamste risico's voor waterschap Vechtstromen met de grootste financiële impact weergegeven (onderverdeeld naar de programma's Watersysteem, Waterketen en Besturen en Organiseren).

De geïnventariseerde risico's zijn bij deze jaarrekening gestegen met € 0,4 miljoen van € 7,0 miljoen naar € 7,4 miljoen. De grootste stijging doet zich hierbij voor binnen het programma Besturen en Organiseren als gevolg van de risico's die samenhangen met informatieveiligheid.

Coronacrisis

De eerste patiënten met het Coronavirus, hierna virus, zijn in december 2019 in China ziek geworden. In januari 2020 is het probleem pas echt bekend geworden en is in de maanden daarna de impact geleidelijk duidelijk geworden. Het virus is eerst lange tijd niet in Europa waargenomen. Sinds het virus in Nederland is, volgen we nauwgezet de maatregelen van het RIVM en het Rijk op, in maart is opgeschaald naar de alertfase als crisisbeheerorganisatie.

De huidige situatie rondom het virus is buitengewoon. Nederland heeft momenteel ingrijpende maatregelen genomen om de situatie te beheersen. Op 23 maart 2020 zijn de maatregelen afgekondigd door het Rijk verder aangescherpt. Daarnaast is het niet ondenkbaar dat deze maatregelen nog verder worden opgeschaald. De overheid heeft aangekondigd haar uiterste best te doen om ondernemers, personeelsleden en zzp-ers te helpen.

Door de coronacrisis zijn belastingplichtigen mogelijk minder of niet meer in staat aan hun verplichtingen te voldoen. Hierdoor lopen we het risico de dat opgelegde waterschapsbelasting niet volledig kan worden geïncasseerd en we genoodzaakt zullen zijn een deel van de vorderingen af te boeken. Voor (de begroting) 2021 kan het draagvlak worden aangepast dan wel worden gerekend met een hoger bedrag voor kwijtschelding, waardoor de impact voor dat jaar aanzienlijk zal afnemen.

Weerstandscapaciteit

De 'weerstandscapaciteit' omvat alle middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt om substantiële financiële tegenvallers af te dekken, zodra risico's werkelijkheid worden. Concreet betreft de weerstandscapaciteit van waterschap Vechtstromen de optelsom van de algemene reserve en de post onvoorzien. In dit jaarverslag is de weerstandscapaciteit bepaald op € 8,9 miljoen, bestaande uit:

- Algemene reserve € 8,1 miljoen.
- Onvoorzien € 0,8 miljoen.

Weerstandsvermogen

Het 'weerstandsvermogen' is het vermogen van het waterschap om (financiële) tegenvallers op te vangen zonder dat de continuïteit van het waterschap in gevaar komt. De paragraaf weerstandsvermogen in de begroting en het jaarverslag bevat een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, de eerder geïnventariseerde risico's, alsmede het beleid van het waterschap omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's. Het weerstandsvermogen is vanwege de hogere geïnventariseerde risico's lager dan begroot (van 1,25 naar 1,20). Dit past nog steeds binnen het bestuurlijk vastgestelde beleid van tussen de 1,0 en 1,4.

De 3 grootste geïnventariseerde risico's per programma (Bedragen in duizenden euro's)		Korte toelichting risico's	B 2019	JR 2019	Verschil
Programma Watersysteem			2.436	2.547	111
1.	Geen of minder subsidie	Het verkrijgen van geen of minder subsidies waardoor overschrijdingen van projectkrediet(en)	560	560	0
2.	Geen goed inzicht staat van onderhoud (uitval/beschadiging kunstwerk(en) watersysteem)	Onvoldoende inzicht herstel- en/of investeringskosten in assets, risico's van overstromingen of watertekort	400	400	0
3.	Onjuist peilbeheer	Schade(vergoedingen) of herstelkosten als gevolg van vernatting/overstroming of juist verdroging van het beheergebied	250	250	0
Overig			1.226	1.337	111
Programma Waterketen			2.363	2.393	30
1.	Uitval van procesautomatisering	Optimale processturing komt in gedrang met (grote) storings in en stilstand van de zuiverings- en slibverwerkingsinstallaties tot gevolg	425	425	0
2.	Onvoldoende inzicht in (technische) levensduur en staat van onderhoud van assets	Onnodig onderhoud aan en/of onnodige vervanging van assets met onnodige herstel- of vervangingskosten tot gevolg	350	350	0
3.	Niet (volledig) geslaagde innovatieve projecten	Innovatieve projecten, die niet (volledig) geslaagd zijn, worden niet (volledig) terugverdiend	200	200	0
Overig			1.388	1.418	30
Programma Besturen en Organiseren			2.231	2.475	244
1.	Hebben van datalekken	Datalekken kunnen leiden tot forse boetes	600	600	0
2.	Continuïteitsrisico's door hackers of problemen met software	Geen toegang tot netwerk(systemen) of essentiële data door hacken van netwerk(systemen)	300	300	0
3.	Onjuist inflatiepercentage	Financiële risico's door onjuist inflatiepercentage	200	200	0
Overig			1.131	1.375	244
Totaal			7.030	7.415	385

Inleiding

Het treasurybeleid van waterschap Vechtstromen is vastgelegd in de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie en het treasurystatuut. Beide beogen het financieringsbeleid transparant te maken waarbij de risico's zo goed mogelijk worden beheerst binnen de vastgestelde kaders. Daarbij sturen we op:

- de kasgeldlimiet voor het beperken van het renterisico op de kortlopende financiering.
- de renterisiconorm voor het beheersen van fluctuaties in de rentelasten op de langere termijn.

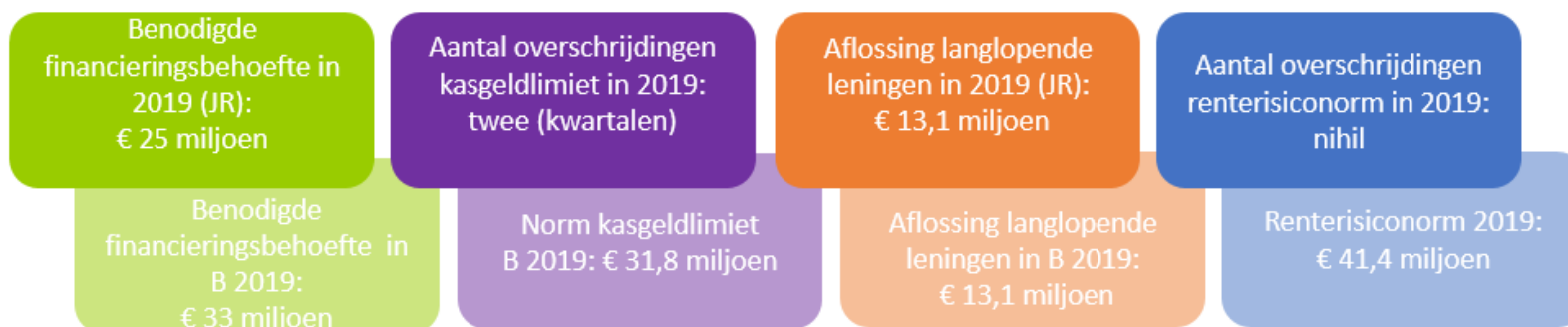
Kasgeldlimiet en renterisiconorm

De kasgeldlimiet en de renterisiconorm hebben allebei als doel de leningportefeuille van decentrale overheden te behoeden voor een onverantwoord grote gevoeligheid voor rentefluctuaties. Ze stellen dus een grens aan de structuur van de leningen, niet aan de hoogte. De kasgeldlimiet richt zich hierbij op leningen met een rentetypische looptijd van maximaal een jaar (ook wel korte leningen, of kort geld genoemd). De renterisiconorm betreft leningen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer (lange leningen, lang geld).

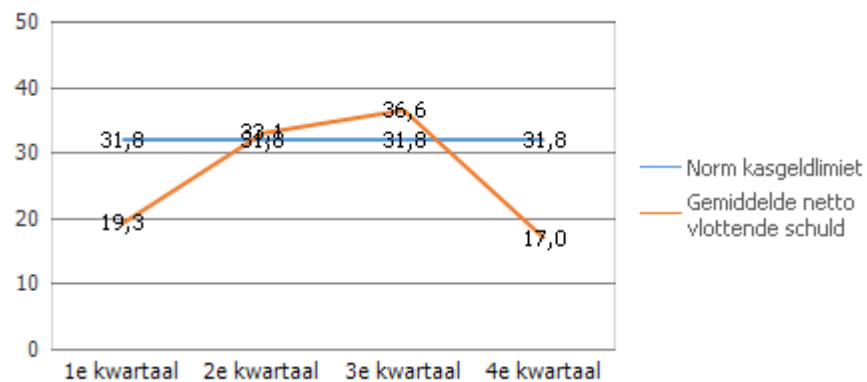
De kasgeldlimiet stelt dat de gemiddelde netto-vlootende schuld van een decentrale overheid (ofwel openbaar lichaam) in een bepaald kwartaal niet hoger mag zijn dan een wettelijk bepaald percentage (voor waterschappen 23%) van het begrotingstotaal. Voor waterschap Vechtstromen bedroeg de kasgeldlimiet in 2019 € 31,8 miljoen.

De renterisiconorm is opgesteld met als doel de rentegevoeligheid van de portefeuille van leningen met een looptijd van een jaar of langer te beperken. Dit komt er op neer dat het renterisico - dat voortvloeit uit een renteherziening en/of de herfinanciering van lopende langlopende geldleningen of gedeeltelijke aflossing daarvan - in een bepaald jaar niet meer mag bedragen dan een wettelijk bepaald percentage (voor waterschappen 30%) van het begrotingstotaal. Voor waterschap Vechtstromen bedroeg de renterisiconorm in 2019 € 41,4 miljoen. Aangezien de aflossingen in 2019 slechts € 13,1 miljoen bedroegen en er geen renteherzieningen van toepassing waren, is waterschap Vechtstromen ruimschoots binnen de renterisiconorm gebleven.

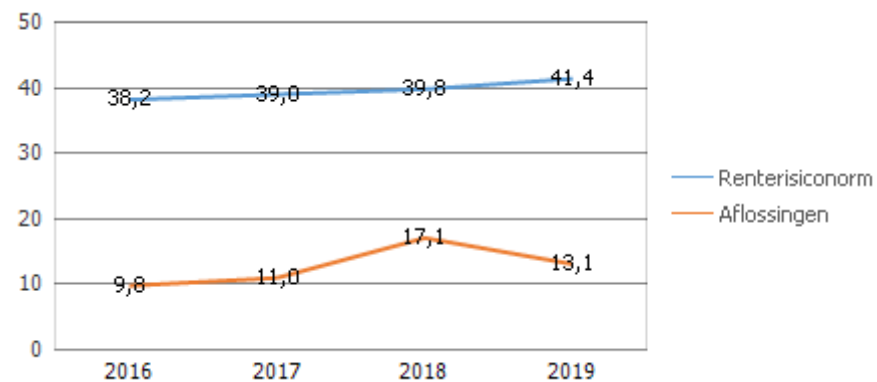
Vanwege een gering achterblijvend investeringsniveau en een positief rekeningresultaat is er minder geld aangetrokken dan verwacht. Vanwege de zeer gunstige rentetarieven van kasgeldleningen (er is sprake van renteopbrengsten in plaats van -kosten) is een groot deel van het jaar in de financieringsbehoefte voorzien door middel van kasgeld. De kasgeldlimiet is in het tweede en derde kwartaal van 2019 overschreden. Dit past binnen de bepalingen van de Wet Financiering decentrale overheden en het Treasurystatuut van het waterschap. Mede hierdoor is in 2019 een rentevoordeel behaald van € 0,5 miljoen (ten opzichte van de primitieve begroting 2019).

Ontwikkeling vlottende schuld 2019
(bedragen in miljoenen euro's)

Ontwikkeling aflossingen 2016-2019
(bedragen in miljoenen euro's)

5.7 Verbonden partijen

De paragraaf verbonden partijen geeft inzicht in de bestuurlijke participaties van waterschap Vechtstromen. Verbonden partijen zijn externe organisaties waarin we een bestuurlijk en financieel belang hebben. We werken samen met andere partijen voor het gezamenlijk uitvoeren van soortgelijke taken om maatschappelijke kosten en kwetsbaarheid te verminderen en de klantgerichtheid te bevorderen. We werken ook samen ter versterking van gezamenlijke beleidsvorming, kennisuitwisseling en belangenbehartiging. Via deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van de verschillende verbonden partijen.

GBLT, Zwolle

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (gemeenschappelijk openbaar lichaam)
Doel verbonden partij (openbaar belang)	GBTL zorgt voor een efficiënte en effectieve heffing en invordering van belastingen van de deelnemers, de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken voor de gemeentelijke deelnemers en eventueel de inrichting en/of het beheer van andere basisregistraties.
Financiële situatie verbonden partij	Eigen vermogen € 2,1 miljoen (jr 2019); Vreemd vermogen € 6,3 miljoen (jr 2019); Resultaat 2019 € 2,1 miljoen (positief) (jr 2019); Begroting 2020 € 23,7 miljoen
Financieel belang Vechtstromen	Bijdrage Vechtstromen begroting 2020 € 3,3 miljoen (begroting 2020), Het aandeel van Vechtstromen bedraagt 22.5%
Risico's	Het waterschap is voor de uitvoering van haar taken afhankelijk van de belastingopbrengsten die GBLT genereert om deze uitvoering te bekostigen. De deelnemers zijn in zijn algemeenheid verplicht de gemeenschappelijke regeling van (financiële) middelen te voorzien om haar taken te kunnen uitvoeren.

Het Waterschapshuis, Amersfoort

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (gemeenschappelijk openbaar lichaam)
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Het Waterschapshuis is het expertinstituut en serviceorganisatie van de waterschappen op het gebied van kennis over opzet, regie- en uitvoeringsorganisatie met als doel het realiseren van renderende samenwerking op het gebied van informatie- en bedrijfsprocessen tussen de waterschappen en de andere overheden die actief zijn in de watersector.
Financiële situatie verbonden partij	Eigen vermogen: € 262.000 (jr 2018); Vreemd vermogen: € 10,6 miljoen (jr 2018); resultaat verbonden partij: € 0 (jr 2018); Begroting 2020 € 28,5 miljoen.
Financieel belang Vechtstromen	Bijdrage Vechtstromen begroting 2020 € 1.1 miljoen, het aandeel van Vechtstromen bedraagt 4,5%
Risico's	De deelnemers zijn in zijn algemeenheid verplicht de gemeenschappelijke regeling van (financiële) middelen te voorzien om haar taken te kunnen uitvoeren. Vechtstromen loopt alleen (financiële) risico's in de programma's en projecten waarin het deelneemt. Door een 'loden deur' tussen elke opdracht te plaatsen liggen kosten, opbrengsten en risico's alleen bij de opdrachtgevers van die opdrachten.

Aqualysis, Zwolle

Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling (Bedrijfsvoeringsorganisatie)
Doel verbonden partij (openbaar belang)	De gemeenschappelijke uitvoering van laboratoriumactiviteiten voor de deelnemende waterschappen. Aqualysis kan, binnen zijn taken, fungeren als aankoopcentrale voor de waterschappen
Financiële situatie verbonden partij	Eigen vermogen: € 365.000 (jr 2018); Vreemd vermogen: € 4,8 miljoen (jr 2018); resultaat verbonden partij: € 0 (jr 2018); Begroting 2020 € 6,8 miljoen
Financieel belang Vechtstromen	Bijdrage Vechtstromen begroting 2020 € 1.9 miljoen, het aandeel van Vechtstromen bedraagt 27,7%
Risico's	De individuele deelnemers kunnen hun onderzoeksvraag aan Aqualysis op enig moment reduceren. Dit heeft gevolgen voor de kostenverdeling tussen de deelnemers. Dit risico wordt ondervangen door de verplichting bepaalde onderzoeken bij Aqualysis af te nemen en deze niet uit te besteden aan de markt en een dempingsregeling die mede de verdeling van de kosten tussen de deelnemers bepaalt. De deelnemers zijn in zijn algemeenheid verplicht de gemeenschappelijke regeling van (financiële) middelen te voorzien om haar taken te kunnen uitvoeren. Vechtstromen staat, samen met de andere deelnemende waterschappen, garant voor de financiële verplichtingen die Aqualysis met de NWB aangaat. Voor Vechtstromen bedraagt het percentage van de garantstelling 32,1%. Aandachtspunt hierbij is dat de garantstelling uit gaat van meerjarige vaste percentages, terwijl de feitelijke bijdragen van de deelnemende waterschappen aan Aqualysis per begrotingsjaar kunnen verschillen.

EUREGIO, Gronau (D)

Rechtsvorm	Grensoverschrijdende gemeenschappelijke regeling (op basis van het Verdrag van Anholt) (Duits-Nederlands openbaar lichaam)
Doel verbonden partij (openbaar belang)	De EUREGIO heeft als taak de regionale grensoverschrijdende samenwerking van haar leden te bevorderen, te ondersteunen en te coördineren.
Financiële situatie verbonden partij	Eigen vermogen: € 2,2 miljoen (begroting 2020); Vreemd vermogen: € 789.000 (begroting 2020); resultaat verbonden partij: € 15.000 (begroting 2020); Begroting 2020 € 4,5 miljoen.
Financieel belang Vechtstromen	Bijdrage Vechtstromen begroting 2020 € 9.000 (jaarlijks vaste bijdrage). Het aandeel van Vechtstromen bedraagt 0,91%
Risico's	In het geval van ontbinding van de EUREGIO, zou Vechtstromen een belangrijke ingang tot Duitse partnerorganisaties kunnen verliezen. De deelnemers zijn in zijn algemeenheid verplicht de gemeenschappelijke regeling van (financiële) middelen te voorzien om haar taken te kunnen uitvoeren.

De Nederlandse Waterschapsbank (NWB), Den Haag

Rechtsvorm	Naamloze vennootschap (N.V.)
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Het uitoefenen van het bankbedrijf ten behoeve van de publieke sector.
Financiële situatie verbonden partij	Eigen vermogen: € 1.748 miljoen (bron halfjaarbericht 2019 stand 30-06-2019); Vreemd vermogen: € 88.957 miljoen (bron halfjaarbericht 2019 stand 30-06-2019); resultaat verbonden partij: € 41,8 miljoen (resultaat over het 1e halfjaar 2019).
Financieel belang Vechtstromen	Beschikt over een aandelen kapitaal van € 1,7 miljoen. Het aandeel van Vechtstromen bedraagt 12,85%
Risico's	Ontwikkelingen op financiële markten worden in hoge mate beïnvloed als gevolg van mondiale economische gebeurtenissen. In de begroting van Vechtstromen wordt structureel rekening gehouden met een jaarlijkse dividenduitkering. Aangezien de dividendbaten afhankelijk zijn van het resultaat van de bank kunnen deze van jaar tot jaar fluctueren. Vechtstromen loopt het risico op een exploitatietekort wanneer het dividend lager uitvalt.

Slibverwerking Noord Brabant (SNB), Moerdijk

Rechtsvorm	Naamloze vennootschap (N.V.)
Doel verbonden partij (openbaar belang)	Het tot stand brengen van en het in stand houden van de duurzame exploitatie van een slibverwerkingsinstallatie voor de verwerking van zuiveringsslib dat in beginsel afkomstig is van waterschappen.
Financiële situatie verbonden partij	Eigen vermogen: € 57,9 miljoen (stand 30-09-2019); Vreemd vermogen: € 4,2 miljoen (stand 30-09-2019); Verwacht resultaat verbonden partij: € 0,2 miljoen negatief (stand 30-09-2019); Begroting 2020 € 31,7 miljoen.
Financieel belang Vechtstromen	Bijdrage Vechtstromen begroting 2020 € 3.400. Vechtstromen beschikt 13.6% van de aandelen.
Risico's	Als SNB (om welke reden dan ook) het zuiveringsslib niet kan ontvangen dan zijn er onvoldoende alternatieven voor slibeindverwerking, waar Vechtstromen een beroep op kan doen. Dit kan grote financiële consequenties hebben voor Vechtstromen.

NieuWater, Emmen

Rechtsvorm	Besloten Vennootschap (B.V.)
Doel verbonden partij (openbaar belang)	NieuWater heeft als doel het verrichten van activiteiten met enige relatie tot de waterketen, in de ruimste zin des woords. NieuWater exploiteert de Puurwaterfabriek. Deze fabriek maakt van effluent uit de rioolwaterzuiveringsinstallatie Emmen ultra-puur water. Dit ultra-puur water wordt geleverd aan de NAM die het omzet in stoom om daarmee olie onder Schoonebeek op te kunnen pompen.
Financiële situatie verbonden partij	Eigen vermogen: € 34.000 (bron financieel plan 2020); Vreemd vermogen: € 29,0 miljoen (bron financieel plan 2020); resultaat verbonden partij: € 1,4 miljoen (bron financieel plan 2020); Begroting 2020 € 5,2 miljoen (bron financieel plan 2020)
Financieel belang Vechtstromen	Aandelenkapitaal: € 9.000. Het aandeel van Vechtstromen bedraagt 50%
Risico's	De Puurwaterfabriek is 100% gefinancierd met twee leningen van bij elkaar €43,5 miljoen. Watermaatschappij Drenthe en Vechtstromen staan garant voor deze twee leningen. De jaarlijkse aflossing van deze leningen bedraagt ongeveer €900.000 en de leningen lopen tot 2034. Vechtstromen staat op 1 januari 2020 nog garant voor een bedrag van € 13,6 miljoen. Het risico dat NieuWater haar verplichtingen niet na kan komen is zeer gering. Met de NAM is namelijk een langjarige overeenkomst afgesloten waarin sprake is van een vaste jaarlijkse vergoeding. Het risico dat NieuWater in gebreke blijft en geen ultra-puur water kán leveren is ondervangen door de fabriek redundant in te richten. In noordoost Twente vinden afvalwaterinjecties plaats door de NAM.

Stichting Bodembeheer Schoonebeek, Emmen

Rechtsvorm	Stichting
Doel verbonden partij (openbaar belang)	De Stichting heeft als doel: Het versterken van de milieuhygiënische kwaliteit in het gebied (Schoonebeek) in relatie met de landinrichting, door het uitvoeren van het Bodembeheerplan en Saneringsplannen; Het beheer van de fondsen die hiertoe zijn gevormd.
Financiële situatie verbonden partij	Eigen vermogen is € 2,1 miljoen (jr 2018); Vreemd vermogen is € 5.000 (jr 2018); Begroting 2019 € 50.000
Financieel belang Vechtstromen	Eenmalige storting € 38.750
Risico's	In het herinrichtingsgebied Schoonebeek is sprake van vele historische dempingen in voormalige vaarten (wijken). In diverse gevallen is hierbij bodemverontreiniging ontstaan. Als eigenaar in het gebied is Vechtstromen mede verantwoordelijk voor de sanering. Er is geen directe verplichting voor het waterschap tot het aanvullen van het vermogen van de Stichting wanneer dit ontoereikend zou zijn voor het uitvoeren van de doelen van de Stichting en het Convenant. Wel zou een moreel bestuurlijk appel kunnen worden gedaan om bij te springen bij eventuele tekorten. Het al dan niet voldoen aan een dergelijk verzoek kan dan plaatsvinden op basis van een eigen bestuurlijke afweging, zonder juridische verplichting.

Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA), Amersfoort

Rechtsvorm	Stichting
Doel verbonden partij (openbaar belang)	STOWA is het kenniscentrum van de regionale waterbeheerders in Nederland. STOWA ontwikkelt, vergaart, verspreidt en implementeert toegepaste kennis die de waterbeheerders nodig hebben om de opgaven waar zij in hun werk voor staan, goed uit te voeren. Deze kennis kan liggen op toegepast technisch, natuurwetenschappelijk, bestuurlijk-juridisch of sociaalwetenschappelijk gebied.
Financiële situatie verbonden partij	Eigen vermogen is € 5,9 miljoen (jr 2018); Vreemd vermogen is € 2,9 miljoen (jr 2018); resultaat verbonden partij: € 14,2 miljoen (jr 2018); Begroting 2020 € 24,1 miljoen.
Financieel belang Vechtstromen	€ 431.000 (definitieve bijdrage 2020), deelname 5%
Risico's	De kosten worden jaarlijks gedekt uit de bijdragen van de deelnemende partijen en van derden, er wordt niet geïnvesteerd en er is dus nauwelijks sprake van een financieel risico.

Unie van Waterschappen (UvW), Den Haag

Rechtsvorm	Vereniging
Doel verbonden partij (openbaar belang)	De vereniging behartigt op nationaal en internationaal niveau de belangen van de waterschappen. De Unie ontwikkelt gezamenlijke visies, bepaalt gezamenlijke standpunten van haar leden en stimuleert kennisuitwisseling en samenwerking.
Financiële situatie verbonden partij	Eigen vermogen is € 1,1 miljoen (jr 2018); Vreemd vermogen is € 11,3 miljoen (jr 2018); Resultaat € 97.477 (jr 2018); Begroting 2020 € 10,6 miljoen
Financieel belang Vechtstromen	€ 462.000 (begroting 2020), deelname 4.3%
Risico's	Waterschappers zijn op ambtelijk en bestuurlijk niveau vaak betrokken bij beleidsthema's die de vereniging oppakt. Toch kunnen in verenigingsverband gemaakte afspraken afwijken van eigen beleid en/of extra druk op de organisatie leggen. Vechtstromen staat (naar rato van het aandeel van waterschap Vechtstromen in de totale contributiebetaling aan de vereniging) garant voor een lening van de Nederlandse Waterschapsbank aan de vereniging voor een bedrage van € 5,8 miljoen. Deze lening loopt tot en met 2 mei 2042.

Vereniging Werken voor de Waterschappen (VWvW), Den Haag

Rechtsvorm	Vereniging
Doel verbonden partij (openbaar belang)	De VWvW behartigt het werkgeversbelang van de gemeenschappelijke sociale en sociaaleconomische belangen van de leden van de vereniging die activiteiten verrichten binnen de sector waterschappen.
Financiële situatie verbonden partij	De leden van de vereniging zijn per verenigingsjaar een contributie verschuldigd. Deze vereniging is pas opgericht en hierdoor is er vooralsnog geen financiële informatie beschikbaar.
Financieel belang Vechtstromen	Geen financiële informatie beschikbaar
Risico's	De vereniging onderhandelt namens de leden met de vakbonden over de arbeidsvoorwaarden. Er is een risico dat de onderhandelingen voor een nieuwe cao niet op tijd klaar zijn voordat de huidige cao af loopt. Als dat het geval is zal de huidige cao nog verder door lopen. Een ander risico is dat de vereniging een cao sluit die ons als waterschap niet past. We zijn als werkgever gebonden aan de besluiten die de vereniging als werkgeversvereniging neemt.

De bedrijfsvoering omvat het geheel van interne organisatieonderdelen die ondersteunend zijn aan de primaire activiteiten (kerntaken) van het waterschap. Hiervoor is het dagelijks bestuur beleidsvormend. De stand van de organisatie en de ontwikkelingen daarin zijn opgenomen in programma 3 (Besturen en organiseren) in paragraaf 4.3 van dit jaarverslag.

5.8.1 Personeels- en overheadkosten

In de paragraaf bedrijfsvoering wordt inzichtelijk gemaakt hoe de personeelskosten en toegerekende overheadkosten zich hebben ontwikkeld ten opzichte van begroting. Daarnaast wordt aangegeven wat het effect van deze ontwikkelingen op programmaniveau is geweest. Onder toegerekende overheadkosten verstaan we de verzameling van algemene kosten die het waterschap maakt om het werk te faciliteren (bijvoorbeeld ICT voorzieningen, interne faciliteiten, huisvestingskosten en personeelsbeleid). De in deze paragraaf opgenomen overzichten maken integraal onderdeel uit van de netto-kosten per programma (zie ook "De programma's" hoofdstuk 4).

Doorbelaste kosten per programma

In onderstaande tabellen wordt op hoofdlijnen inzichtelijk gemaakt uit welke kostencomponenten de aan programma's toegerekende overhead- en personeelskosten bestaan. In totaal gaat het hier om zo'n 1/3 deel van de gehele exploitatiebegroting.

Realisatie personeelskosten en overhead (bedragen in euro's)	B 2019	B 2019 (na wijziging)	JR 2019	Verschil
Personeelsbudgetten teams/eenheden	40.759	41.552	40.897	655
Geactiveerde kosten	-7.993	-5.925	-6.490	565
Toegerekende overhead	10.343	12.116	11.576	540
Totaal aan programma's toegerekende kosten	43.109	47.743	45.983	1.760

Realisatie personeelskosten en overhead per programma (bedragen in euro's)	B 2019	B 2019 (na wijziging)	JR 2019	Verschil
Programma 1	16.298	18.378	17.601	777
Programma 2	10.288	11.524	11.087	437
Programma 3	16.523	17.841	17.295	546
Totaal	43.109	47.743	45.983	1.760

Toelichting

Personeelsbudgetten teams en eenheden (voordeel € 655.641)

Het voordeel op dit onderdeel wordt met name veroorzaakt doordat er vacatures zijn binnen de verschillende teams. Hierdoor ontstaat er een positief verschil tussen de geraamde salariskosten en sociale lasten én de werkelijke uitgaven hierop.

Geactiveerde kosten (voordeel € 565.090)

Geactiveerde kosten zijn personeelskosten die worden toegerekend aan investeringen. Ten opzichte van de BVR ontstaat hier een positief resultaat. Bij de BVR is de raming bijgesteld op basis van het verwachte aantal uren dat medewerkers zouden werken aan investeringsprojecten. Uit de jaarrekening blijkt dat er het 2e half jaar meer aan investeringsprojecten is gewerkt dan bij de BVR was ingeschat.

Toegerekende overhead (voordeel € 539.853)

Het voordeel op toegekende overhead wordt met name veroorzaakt door lagere lasten op het gebied van huisvesting, interne faciliteiten en ICT dan bij de BVR was verwacht (in totaal ongeveer € 750.000). De kosten voor personeelsbeleid zijn echter hoger uitgevallen (-€ 283.000). De overige overheadkosten (directievoering en geo-informatie laten een positief saldo zien van € 73.000).

5.8.2 Privacy (AVG)

Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

Het waterschap Vechtstromen is verplicht te voldoen aan de Europese privacyregels op grond van de AVG. De AVG zorgt onder meer voor versterking en uitbreiding van privacyrechten; meer verantwoordelijkheden voor organisaties en dezelfde bevoegdheden voor alle Europese privacytoezichthouders. Er zal voortdurend aandacht moeten zijn voor het bewust omgaan met privacygegevens van ingezetenen zoals burgers, boeren, overige betrokkenen en eigen personeelsleden. Door het treffen van onderstaande maatregelen kunnen de risico's worden beperkt.

Maatregelen AVG

Het principe verantwoordingsplicht vanuit de AVG vereist dat organisaties aantoonbaar passende maatregelen nemen om te voldoen aan de beginselen uit de AVG. Bij onderstaande verplichte maatregelen is de status over 2019 weergegeven:

1. **Het aanstellen van een Functionaris Gegevensbescherming (FG):**
De Autoriteit Persoonsgegevens heeft bevestigd dat het waterschap de FG heeft aangemeld.
2. **Het bijhouden van een 'Register van Verwerkingsactiviteiten':**
Dit heeft geresulteerd in een register waarin verwerkingen van persoonsgegevens zijn opgenomen. Aangezien in de AVG het 'recht op informatie' één van de rechten van betrokkenen is, zal het WVS in 2020 een publieke versie van het register op haar website plaatsen. Hiermee is ook aantoonbaar de juiste technische en organisatorische maatregelen genomen zijn om de persoonsgegevens te beveiligen.
3. **Het uitvoeren van Data Protection Impact Assessments (DPIA's):**

Een DPIA is een verplicht instrument om vooraf de privacyrisico's van een gegevensverwerking in kaart te brengen om daarna maatregelen te kunnen nemen om de risico's te verkleinen. In 2019 is gestart met de uitvoering.

4. **Het bijhouden van een register van datalekken:**

In 2019 zijn drie datalekken in het register geregistreerd, waarvan er één bij de Autoriteit Persoonsgegevens is gemeld. Dit risico is ook opgenomen in het weerstandsvermogen.

5. **Het aantonen dat betrokkene daadwerkelijk toestemming heeft gegeven:**

De processen waarin persoonsgegevens worden verwerkt, zijn hoofdzakelijk gebaseerd op de wettelijke taak van het waterschap of vloeien voort uit een overeenkomst. Binnen het waterschap worden instrumenten ontworpen om de toestemming expliciet vast te leggen.

Daarnaast zijn de volgende aanvullende niet-verplichte maatregelen getroffen. De mate waarin deze maatregelen in 2019 zijn uitgevoerd, is weergegeven:

1. **Het opstellen van AVG-procesbeschrijvingen en het implementeren van de processen**

2. **Het vaststellen van privacybeleid en het creëren van privacybewustwording:**

Het 'Privacybeleid Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) waterschap Vechtstromen' is in 2019 vastgesteld en gepubliceerd. De implementatie van het privacybeleid wordt in 2020 verder vormgegeven.

3. **Het registreren van verwerkersovereenkomsten:**

4. **Het afhandelen van een verzoek om inzage van persoonsgegevens**

Informatieveiligheid

Informatieveiligheid wordt steeds belangrijker in de organisatie en in de persoonlijke omgeving. De gevolgen van een criminele actie of een datalek zijn op een niveau gekomen dat niet meer acceptabel is. De overheid heeft een leidend normenkader vastgesteld voor de omgang en bescherming van data, gebaseerd op internationale standaarden, de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Waterschap Vechtstromen wil op basis hiervan een veilige digitale omgeving bieden. Het beoogd effect is dat we de risico's beperken tot een aanvaardbaar niveau. Alle waterschappen hebben zich gecommitteerd aan het ambitieniveau vier. Kenmerken van dit niveau zijn (o.a.):

- Er is een CISO aangesteld die toezicht houdt.
- De organisatie is bewust bekwaam en stelt het acceptabele risico vast (via proceseigenaren).
- Informatieveiligheid is een integraal onderdeel van de organisatie en processen.
- Wanneer en welk ambitieniveau behaald wordt, wordt bepaald door de organisatie.

Waterschap Vechtstromen is zich nog aan het ontwikkelen op het gebied van de informatieveiligheid. Aan het eind van het jaar is een Chief Information Security Officer (CISO) aangesteld. Op het gebied van onze automatisering (kantoor- en procesautomatisering) hebben er twee onderzoeken plaatsgevonden om de huidige stand van zaken te bepalen. De resultaten worden in 2020 bekend.

5.9 EMU-saldo

Het EMU-saldo is het totaal van de inkomsten minus de uitgaven van de Rijksoverheid, sociale fondsen en decentrale overheden. In het zogenoemde Stabiliteits- en Groeipact is per EU-lidstaat een EMU-tekort afgesproken van maximaal 3% van het bruto binnenlands product.

Per 23 mei 2018 hebben de Unie van Waterschappen, IPO en VNG met het (toenmalige) kabinet afspraken gemaakt over de ruimte in het Nederlandse EMU-tekort voor de decentrale overheden in de periode 2019 tot en met 2022. Deze ruimte bedraagt 0,4% van het Bruto Binnenlands Product (BBP), waar deze ruimte in 2017 en 2018 nog 0,3% BBP bedroeg. Inmiddels is deze ruimte ook onderverdeeld: 0,27% gemeenten, 0,08% provincies en 0,05% waterschappen. De ruimte voor de waterschappen van 0,05% BBP leidt met de meeste recente raming van het BBP voor 2019 tot een maximaal EMU-tekort van € 405.900.000 in dat jaar. Dit bedrag is met de vastgestelde verdeelsleutel van de 'geraamde netto-exploitatiekosten van het voorgaande jaar' (2018 dus) verdeeld over de waterschappen. Voor Vechtstromen leidde dit voor 2019 tot een referentiewaarde van € 17,7 miljoen.

Het EMU-saldo is in deze jaarrekening uitgekomen op een tekort van € 15,0 miljoen. Dit is lager dan de tekorten die werden voorzien in de oorspronkelijke begroting 2019 (€ 23,1 miljoen) en bij de BVR 2019 (€ 19,1 miljoen) en ook lager dan de referentiewaarde voor 2019 van € 17,7 miljoen.

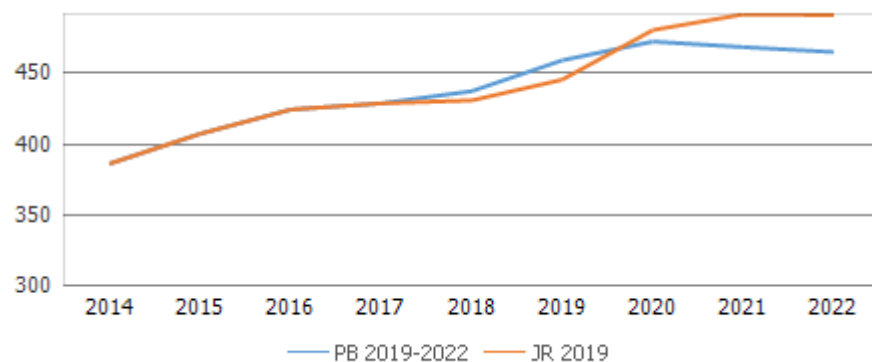
Omschrijving (bedragen in duizenden euro's)	JR 2018	B 2019	B 2019 (na wijziging)	JR 2019	Vershil
EMU-exploitatiesaldo					
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	124	-5.100	-2.600	737	3.337
Invloed investeringen					
Bruto-investeringsuitgaven	-42.103	-53.800	-49.800	-47.994	1.806
Investeringsubsidies	8.379	6.600	5.400	2.668	-2.732
Verkoop materiële en immateriële activa	1.494	0	0	0	0
Afschrijvingen	29.234	30.200	29.800	29.835	35
Invloed voorzieningen					
Toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	1.983	900	1.100	2.242	1.142
Vrijval voorzieningen t.g.v. exploitatie	-188	0	-300	-888	-588
Betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-1.931	-1.900	-2.700	-1.557	1.143
Invloed reserves	0	0	0	0	0
Deelnemingen en aandelen	0	0	0	0	0
EMU-saldo	-3.008	-23.100	-19.100	-14.957	4.143

Vanuit de balans (zie hoofdstuk 7) is de netto-schuld af te leiden. Dit is de optelsom van de langlopende schulden en de vlottende passiva gesaldeerd met de vlottende activa. De netto-schuld is opgelopen van € 430,8 miljoen per 31 december 2018 naar € 445,4 miljoen per 31 december 2019 en daarmee met M€ 14,6 toegenomen. In § 5.9 is in het EMU-saldo een toelichting opgenomen voor de verklaring hiervoor. Deze berekening van het EMU-saldo komt uit op een tekort van € 15,0 miljoen. Het verschil ad € 0,4 miljoen laat zich in hoofdzaak verklaren door de mutatie in de financiële vaste activa (afname € 0,6 miljoen) en het saldo van de toevoeging en rechtstreekse onttrekking aan de voorziening oninbare belastingdebiteuren (toename € 0,3 miljoen).

Ontwikkeling netto-schuld

Langlopende schulden + kortlopende schulden -/- vlottende activa

(bedragen in miljoenen euro's)

In de navolgende paragrafen worden de verschillende doorsnedes van de exploitatierekening gepresenteerd, zoals voorgeschreven in het Waterschapsbesluit. Het betreft achtereenvolgens de exploitatierekening naar programma's, naar de kostendragers "Watersysteembeheer" en "Zuiveringsbeheer" en de exploitatierekening naar kosten- en opbrengstensoorten. Bij iedere paragraaf wordt conform voorschrift de primitieve begroting, de bijgestelde begroting en de realisatie van het jaar 2019 weergegeven.

6.1 Exploitatierekening naar programma's

Programma 1 (bedragen in duizenden euro's)	B 2019 (primitief)	B 2019 (na wijziging)	JR 2019	Vershil
Watersysteem				
Netto-kosten programma's (exclusief reservemutaties)	56.102	57.281	56.841	440
Toevoegingen aan reserves (binnen programma's)	1.050	1.050	1.050	0
Onttrekkingen aan reserves (binnen programma's)	-1.154	-1.154	-1.154	0
Totaal Watersysteem	55.998	57.177	56.737	440
Programma 2 (bedragen in duizenden euro's)	B 2019 (primitief)	B 2019 (na wijziging)	JR 2019	Vershil
Waterketen				
Netto-kosten programma's (exclusief reservemutaties)	43.107	44.781	43.334	1.447
Toevoegingen aan reserves (binnen programma's)	400	350	350	0
Onttrekkingen aan reserves (binnen programma's)	-454	-454	-454	0
Totaal Waterketen	43.053	44.677	43.230	1.447
Programma 3 (bedragen in duizenden euro's)	B 2019 (primitief)	B 2019 (na wijziging)	JR 2019	Vershil
Besturen en Organiseren				
Netto-kosten programma's (exclusief reservemutaties)	26.915	26.839	25.098	1.741
Totaal Besturen en Organiseren	26.915	26.839	25.098	1.741
Totaal programma's	125.966	128.693	125.065	3.628

Centraal (bedragen in duizenden euro's)	B 2019 (primitief)	B 2019 (na wijziging)	JR 2019	Verschil
Bruto belastingopbrengsten (exclusief kwijtschelding)	126.047	128.663	128.620	43
Kwijtscheldingen en oninbaar	-5.030	-4.919	-5.172	253
Ontvangen dividend	0	2.561	2.561	0
Toevoegingen aan reserves (buiten programma's)	0	-2.561	-2.561	0
Onttrekkingen aan reserves (buiten programma's)	4.949	4.949	4.949	0
Totaal Centraal	125.966	128.693	128.397	296
Eindtotaal	0	0	-3.332	3.332

6.2 Exploitatierekening naar kostendragers

Watersysteembeheer (bedragen in duizenden euro's)	B 2019 (primitief)	B 2019 (na wijziging)	JR 2019	Vershil
Netto-kosten programma's (exclusief reservemutaties)	69.422	70.380	69.100	1.280
Toevoegingen aan reserves (binnen programma's)	1.250	1.225	1.225	0
Onttrekkingen aan reserves (binnen programma's)	-1.381	-1.381	-1.381	0
Netto-kosten programma	69.291	70.224	68.944	1.280
Bruto belastingopbrengsten (exclusief kwijtschelding)	-69.750	-70.487	-70.743	256
Kwijtschelding en oninbaar	2.232	2.148	2.294	-146
Ontvangen dividend	0	-1.281	-1.281	0
Toevoegingen aan reserves (buiten programma's)	0	1.281	1.281	0
Onttrekkingen aan reserves (buiten programma's)	-1.773	-1.773	-1.773	0
Nog te bestemmen resultaat	0	112	-1.278	1.390
Resultaat (exclusief reservemutaties)	1.904	760	-630	1.390

Zuiveringsbeheer <i>(bedragen in duizenden euro's)</i>	B 2019 (primitief)	B 2019 (na wijziging)	JR 2019	Vershil
Netto-kosten programma's (exclusief reservemutaties)	56.701	58.521	56.172	2.349
Toevoegingen aan reserves (binnen programma's)	200	175	175	0
Onttrekkingen aan reserves (binnen programma's)	-227	-227	-227	0
Netto-kosten programma	56.674	58.469	56.120	2.349
Bruto belastingopbrengsten (exclusief kwijtschelding)	-56.297	-58.177	-57.877	-300
Kwijtschelding en oninbaar	2.798	2.771	2.878	-107
Ontvangen dividend	0	-1.281	-1.281	0
Toevoegingen aan reserves (buiten programma's)	0	1.281	1.281	0
Onttrekkingen aan reserves (buiten programma's)	-3.175	-3.175	-3.175	0
Nog te bestemmen resultaat	0	-112	-2.054	1.942
Resultaat (exclusief reservemutaties)	3.202	1.834	-108	1.942
Totaal	5.106	2.594	-738	3.332

Voorstel voor resultaat bestemming

Resultaat 2019

Het resultaat over 2019 ten opzichte van de begroting na wijzigingen bedraagt € 3.332.000 positief. Van dit resultaat is € 1.390.000 toe te rekenen aan de kostendrager watersysteembeheer en € 1.942.000 aan zuiveringsbeheer. Voorgesteld wordt om het resultaat per kostendrager als volgt te bestemmen:

Bestemming resultaat watersysteembeheer (€ 1.390.000):

- € 250.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve overlopende verplichten (advieskosten DPRA)
- € 168.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve overlopende verplichtingen (schadevergoeding)
- € 972.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve tariefseglisatie watersysteembeheer

Bestemming resultaat zuiveringsbeheer (€ 1.942.000):

- € 1.942.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve tariefseglisatie zuiveringsbeheer

Toelichting

Voornaamste mee- en tegenvallers 2019 (bedragen in duizenden euro's)		Watersysteembeheer	Zuiveringsbeheer
Netto kosten			
<u>Meevallers:</u>			
Thema en gebiedsgerichte plannen: incidentele onderschrijding advieskosten (DPRA)		251	
Thema- en gebiedsgerichte plannen: Incidentele onderschrijding i.v.m. nog niet uitgekeerde bijdrage particulieren (schadevergoeding Volthe)		168	
Aanleg en verwerving waterlopen: minder doorbelaste interne uren team projecten		163	
Onderhoud waterlopen: geen uitvoering in 2019 van overname stedelijk water Coevorden		101	
Onderhoud waterlopen: minder doorbelaste interne uren teams		395	

Voornaamste mee- en tegenvallers 2019 <i>(bedragen in duizenden euro's)</i>	Watersysteembeheer	Zuiveringsbeheer
Onderhoud kunstwerken actief waterbeheer Werkplan: incidente meevaller in de uitvoering en werkzaamheden doorgeschoven naar 2020 i.v.m. het geven van prioriteit aan het definitief vervangen van analoge lijnen	355	
Personeelsbeleid:	292	292
Dienstverlening door GBLT:	249	258
Onderhoud zuiveringsinstallaties		195
Beheer zuiveringsinstallaties		270
Afvalwaterbehandeling door derden		212
Saldo overige mee- en tegenvallers	664	641
Onvoorzien programma 2		602
Onvoorzien programma 3	212	212
Totaal meevallers	2.850	2.682
<u>Tegenvallers:</u>		
Onderhoud waterlopen beplanten/exoten/grond: incidentele overschrijding voor beplanten en snoeiwerk vanwege onvoldoende planmatige werkwijze	170	
Onderhoud waterlopen groot onderhoud/maai/melding: incidentele overschrijding vanwege meer werk in regie in plaats van bestekken en vanwege meer regiewerk tijdens droogte	167	
Bestuur: extra toevoeging aan voorziening (voormalige) bestuurders	333	333
Onvoorzien Programma 1	900	
Totaal tegenvallers	1.570	333
Per saldo meevaller op netto kosten	1.280	2.349

6.3 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstensoorten

Kosten en opbrengsten (bedragen in duizenden euro's)	B 2019 (primitief)	B 2019 (na wijziging)	JR 2019	Vershil
Kosten				
Rente en afschrijvingen	39.069	38.301	38.250	51
Personeelslasten	43.578	44.243	43.705	538
Goederen en diensten van derden	43.415	44.642	42.529	2.113
Bijdragen aan derden	10.237	11.155	11.034	121
Toevoegingen aan voorzieningen	929	1.119	2.242	-1.123
Onvoorzien	785	125	0	125
Totaal kosten	138.013	139.585	137.760	1.825
Opbrengsten				
Financiële baten	405	2.979	2.977	2
Personeelsbaten	151	559	700	-141
Goederen en diensten aan derden	2.253	2.309	2.546	-237
Bijdragen van derden	376	572	792	-220
Waterschapsbelasting	121.728	124.389	124.104	285
Onttrekkingen aan voorzieningen (vrijval)	0	256	888	-632
Geactiveerde lasten	7.994	5.925	6.490	-565
Totaal opbrengsten	132.907	136.989	138.497	-1.508
Resultaat voor bestemming (+ = tekort)	5.106	2.596	-737	3.333

Kosten en opbrengsten (bedragen in duizenden euro's)	B 2019 (primitief)	B 2019 (na wijziging)	JR 2019	Verschil
Bestemming van het resultaat op grond van eerder genomen besluiten	-5.106	-2.596	-2.595	-1
Nog te bestemmen resultaat (- = overschot)	0	0	-3.332	3.332
Resultaatbestemming				
Toevoegingen aan reserves	0	0	3.332	-3.332
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	0	0	0	0

6.3.1 Toelichting op de exploitatierekening naar kosten- en opbrengstensoorten

In onderstaande paragraaf wordt een nadere verklaring gegeven voor mee- en tegenvallers tussen begroting na wijzigingen en de jaarrekening die groter zijn dan € 130.000.

Personeelslasten (meevaller € 538.000):

Deze meevaller wordt met name veroorzaakt doordat er binnen de personeelslasten sprake is van niet ingevulde vacatures. Deze meevaller wordt voor een deel tenietgedaan door inhuur van medewerkers.

Goederen en diensten derden (meevaller € 2.113.000):

De meevaller ten opzichte van de begroting na wijzigingen op de goederen en diensten derden bestaat uit diverse mee- en tegenvallers binnen de verschillende exploitatiebudgetten. De meest opvallende zijn:

Meevallers:

- Advieskosten ad € 350.000
- Overige diensten van derden ad € 511.000
- Onderzoekskosten ad € 212.000
- Onderhoud gebouwen en terreinen ad € 438.000
- Onderhoud civiel ad € 267.000
- Onderhoud mechanisch ad € 530.000

Tegenvallers:

- Onderhoud groen ad € 413.000
- Onderhoud elektrisch ad € 639.000

Toevoegingen aan voorzieningen (tegevaller € 1.123.000):

De grotendeels incidentele tegenvaller op toevoegingen aan voorzieningen ontstaat met name door:

- een niet begrote extra toevoeging aan de voorziening voor pensioen/wachtgeld aan (voormalige) bestuurders ad € 666.000; hiervan is € 148.000 structureel
- een in de jaarrekening 2019 gevormde nieuwe voorziening voor arbeidsongeschiktheid en WW-uitkeringen waaraan in 2019 € 271.000 toegevoegd is; hiervan is € 100.000 structureel
- een niet begrote extra toevoeging aan de voorziening doorontwikkeling organisatie ad € 156.000

Onvoorzien (meevaller € 125.000):

De meevaller op onvoorzien betreft het niet benutte saldo van deze post bij de jaarrekening.

Personeelsbaten (meevaller € 141.000):

De (incidentele) meevaller op de personeelsbaten ontstaat met name door niet geraamde detachingsopbrengsten.

Bijdragen van derden (meevaller € 220.000):

Deze meevaller komt met name voort uit:

- een tegenvaller op bijdragen van het Rijk ad € 87.000 mede vanwege een niet gerealiseerde bijdrage in het kader van de Omgevingswet ad € 125.000
- een meevaller uit hoofde van niet geraamde bijdragen van de Provincie ad € 127.000
- een meevaller op de bijdragen van openbare lichamen ad € 177.000 mede bestaande uit een niet begrote bijdrage in het kader van de Omgevingswet ad € 90.000

Waterschapsbelasting (tegevaller € 285.000):

De tegenvaller op de waterschapsbelasting ad € 285.000 ten opzichte van de begroting na wijzigingen bestaat per saldo uit een meevaller op de watersysteemheffing ad € 86.000 en een tegenvaller op de zuiveringsheffing ad € 371.000. Zie ook paragraaf 5.4 voor een nadere toelichting op deze verschillen.

Er is sprake van een structurele tegenvaller (met doorwerking naar 2020) van per saldo € 464.000. Hiervan heeft € 77.000 betrekking op de watersysteemheffing en € 387.000 op de zuiveringsheffing.

Onttrekkingen aan voorzieningen, vrijval (meevaller € 632.000):

Deze (incidentele) meevaller wordt in hoofdzaak veroorzaakt door een vrijval van de voorziening voor Persoonsgebonden opleidingsbudget ad € 567.000 en een vrijval ad € 58.000 van de voorziening nabetaling Dinkeldal 2000 welke beide niet in de begroting na wijzigingen voorzien waren.

Geactiveerde lasten (meevaller € 565.000):

De incidentele meevaller op de geactiveerde lasten ontstaat doordat de toegerekende uren aan investeringsprojecten hoger zijn uitgevallen dan bij de begroting na wijzigingen was geraamd.

Het COVID-19 (Corona) virus - zie ook paragraaf 5.5. Weerstandsvormogen - heeft geen financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019, maar wel voor naar verwachting veel beleidsterreinen van onze begroting 2020 en mogelijk voor de jaren daarna. Hoe groot de financiële impact zal zijn is nu onmogelijk te bepalen. We monitoren onze risico's en die van onze partners voortdurend. Onze organisatie loopt geen risico voor de continuïteit. We bewaken onze liquiditeitspositie goed en nemen zo nodig maatregelen om onze taken gedurende deze crisis zo goed mogelijk te blijven uitvoeren.

De balans van waterschap Vechtstromen per 31 december 2019 en per 31 december 2018 is als volgt:

Activa (bedragen in duizenden euro's)	Balans 31-12-2019	Balans 31-12-2018	Passiva (bedragen in duizenden euro's)	Balans 31-12-2019	Balans 31-12-2018
Vaste activa			Vaste passiva		
Immateriële vaste activa	44.492	46.529	Algemene reserves	8.099	8.099
Materiële vaste activa	383.420	374.292	Bestemmingsreserves tariefsegalisatie	15.094	15.975
Onderhanden werk	53.983	45.637	Overige bestemmingsreserves	11.005	8.652
Financiële vaste activa	9.979	10.618	Nog te bestemmen resultaat	3.332	4.067
			Voorzieningen	8.954	9.474
			Langlopende schulden	422.280	410.412
Subtotaal vaste activa	491.874	477.076	Subtotaal vaste passiva	468.764	456.679
Vlottende activa			Vlottende passiva		
Kortlopende vorderingen	11.741	7.613	Netto vlottende schulden (< 1 jaar)	27.359	21.846
Overlopende activa	2.303	4.744	Overlopende passiva	10.933	11.207
Liquide middelen	1.138	299			
Subtotaal vlottende activa	15.182	12.656	Subtotaal vlottende passiva	38.292	33.053
Totaal activa	507.056	489.732	Totaal passiva	507.056	489.732

Vanuit de balans is de netto-schuld af te leiden. Dit is de optelsom van de langlopende schulden en de vlottende passiva gesaldeerd met de vlottende activa. De netto-schuld is opgelopen van € 430,8 miljoen per 31 december 2018 naar € 445,4 miljoen per 31 december 2019 en daarmee met € 14,6 miljoen toegenomen.

In § 5.9 is in het EMU-saldo een toelichting opgenomen voor de verklaring hiervoor. Deze berekening van het EMU-saldo komt uit op een tekort van € 15,0 miljoen. Het verschil ad € 0,4 miljoen laat zich in hoofdzaak verklaren door de mutatie in de financiële vaste activa (afname € 0,6 miljoen) en het saldo van de toevoeging en rechtstreekse onttrekking aan de voorziening oninbare belastingdebiteuren (toename € 0,3 miljoen).

<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>	31-12-2019	31-12-2018	mutatie
Langlopende schulden	422.280	410.412	11.868
Vlottende passiva	38.292	33.053	5.239
-/- Vlottende activa	-15.182	-12.656	-2.526
Netto/schuld *)	445.390	430.809	14.581

7.1 Algemene toelichting op de balans

Wettelijke voorschriften

De balans en toelichting van de jaarrekening zijn opgesteld conform het Waterschapsbesluit (artikelen 4.36 t/m 4.62).

Waarderingsgrondslagen

De waardering van de activa en passiva is voor zover niet anders aangegeven, gebaseerd op de nominale waarde.

Het waterschap ontvangt verschillende subsidies van het Rijk en provincie voor de uitvoering van diverse projecten. De onderhavige projecten worden geactiveerd en afgeschreven in overeenstemming met het afschrijvingsbeleid. Afschrijving vindt plaats over netto-projectkosten. Bij initiële activering van projecten worden dan ook de netto-projectkosten geactiveerd, waarbij de verwachte subsidie direct in mindering wordt gebracht op het actief. De verwachte subsidieontvangst wordt als vordering opgenomen op de balans.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de aanschaf- of vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de aanschaf- of vervaardigingsprijs verminderd met ontvangen subsidies en afschrijvingen. Subsidies worden geactiveerd op het moment dat deze definitief zijn.

Afschrijvingen

De afschrijvingen op de activa worden ten laste van de rekening van lasten en baten gebracht over een periode die overeenkomt met de verwachte technische dan wel economische levensduur. De afschrijvingen worden berekend over de aanschaffingsprijs, verminderd met de ontvangen subsidies. Op investeringen welke plaatsvinden in de eerste zes maanden van het boekjaar wordt vanaf 1 juli van dat boekjaar afgeschreven. Investeringen welke plaats vinden in de tweede helft van het boekjaar worden met ingang van 1 januari van het daaropvolgende boekjaar afgeschreven.

Het waterschap moet zich houden aan de verslaggevingsvoorschriften van de Bepalingen Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW). De voorschriften hebben onder andere betrekking op het activeren van zaken. Het beleid van het dagelijks bestuur ten aanzien van het activeren, waarderen en afschrijven van uitgaven is weergegeven in de 'Beleidsnotitie activa'. Deze is in de vergadering van het dagelijks bestuur van 20 december 2016 aangepast. De belangrijkste wijzigingen betreffen het niet meer activeren van de HWBP-bijdrage en de vierjaarlijkse kosten voor de verkiezingen (met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2016). Dit naar aanleiding van de tussenevaluatie van het bestuursakkoord waarbij bestuurlijke afspraken zijn gemaakt over de stabilisatie van de schuldpositie van waterschap Vechtstromen in relatie tot heroverweging van het activabeleid.

De in 2019 gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn gebaseerd op een reële economische levensduur. De afschrijvingstermijnen zijn als volgt per categorie te onderscheiden:

Categorie	Voorbeelden	Afschrijvingstermijn (in jaren)
Immateriële vaste activa		
Onderzoek en ontwikkeling		0-5
Bijdragen aan derden	IBA's, riolering, afkoppelen	0-30
Overige immateriële vaste activa	sanering waterbodems	30
	overig	3-5
Materiële vaste activa		
Gronden en terreinen	gronden en gronden in erfpacht	0
	inrichting terreinen	10
Huisvesting	gebouwen	40
	telefoon, kantoormeubilair, veiligheidsvoorzieningen	3-10
	zonnepanelen	10-15
	kantoor- en werkplaatsapparatuur	5
Vervoermiddelen	auto's	4-8
Grond-, weg en waterbouwkundige werken		
<i>Waterlopen (aanleg en verwerving)</i>	grond, retentiegebied, herinrichting (incl. meanders), beschoeiing van staal	30
	beschoeiing van hout	15
<i>Kunstwerken (bouw en verwerving)</i>	civieltechnisch	30
	werktuigbouwkundig	15
	elektromechanisch	10
	procesautomatisering (besturing)	7-10
	pompinstallatie	25

Categorie	Voorbeelden	Afschrijvingstermijn (in jaren)
<i>Onderhoud waterlopen</i>	ondergrond werkplaatsen	40
	materieel	8
	inrichting baggerdepot	10
	baggeren hoofdwaterlopen en stedelijk water (vijvers en waterpartijen)	30
	baggeren kleine waterlopen en waterlopen in stedelijk gebied	15
	groot onderhoud	5-15
<i>Transportstelsels</i>	civieltechnisch, persleidingen	30
	werktuigbouwkundig	15
	elektromechanisch	10
	procesautomatisering (besturing)	7-10
<i>RWZI en slibverwerking</i>	civieltechnisch	30
	werktuigbouwkundig	15
	elektromechanisch	10
	procesautomatisering (besturing)	7-10
Overige materiële vaste activa	legger en beheerregister waterlopen en kunstwerken	10
	bemonstering en analyse	5
	ICT (hard- en software)	3-5

Vaste activa in onderhanden werk

De onderhanden werken (investeringen die nog niet zijn afgerond en waarop nog niet wordt afgeschreven) worden gewaardeerd tegen de aanschaf- of vervaardigingsprijs verminderd met ontvangen subsidies.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de kost- of verkrijgingsprijs of tegen de markt-waarde als deze (duurzaam) lager is dan de kost- of verkrijgingsprijs. Uitzondering hierop is de kapitaal-verstreking aan NWB N.V. Deze deelneming is gewaardeerd tegen 200% van de nominale waarde van de verkregen aandelen.

Kortlopende vorderingen

De kortlopende vorderingen en de overlopende activa maken deel uit van de vlottende activa. Onder de kortlopende vorderingen worden de vorderingen op belastingdebiteuren, vorderingen als gevolg van subsidies en bijdragen en overige vorderingen opgenomen.

Overlopende activa

De overlopende activa bestaan uit nog te ontvangen voorschotbedragen van overheidslichamen (met een specifiek bestedingsdoel) en de overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde kosten. De vorderingen zijn opgenomen tegen de nominale waarde of verkrijgingsprijs, rekening houdend met eventuele oninbaarheid.

Algemene reserves

De algemene reserves fungeren als het weerstandsvermogen van het waterschap en hebben geen specifieke bestemming. Met de algemene reserves worden eventuele toekomstige tegenvallers van algemene aard opgevangen. Voor meer informatie over het weerstandsvermogen zie paragraaf 5.5.

Bestemmingsreserves tariefseglisatie

De bestemmingsreserves tariefseglisatie worden aangehouden en aangewend om eventuele toekomstige schommelingen in de belastingtarieven op te vangen.

Overige bestemmingsreserves

Dit zijn reserves waaraan het algemeen bestuur een bepaalde bestemming heeft gegeven.

Grondslagen resultaatbepaling

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

- De lasten worden in aanmerking genomen als deze voorzienbaar zijn.
- De baten worden verantwoord zodra deze zijn gerealiseerd.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd wegens:

- a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
- b. op de balansdatum aanwezige risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- c. kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, indien het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Langlopende leningen

Hier worden de leningen opgenomen met een looptijd langer dan één jaar. De langlopende schulden zijn opgenomen tegen de nominale waarde.

Netto vlottende schulden (met een looptijd korter dan één jaar)

Onder deze post zijn de bedragen opgenomen die binnen één jaar verschuldigd zijn.

Overlopende passiva

Overlopende passiva zijn vooruit ontvangen inkomsten en nog te betalen kosten. De overlopende passiva zijn opgenomen tegen de nominale waarde.

7.2 Toelichting op de afzonderlijke posten van de balans

7.2.1 Vaste activa

Het verloop van de immateriële vaste activa is als volgt:

<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>	Boekwaarde 1-1-2019	Afschrijving 2019	Vermeerdering 2019	Verkoop immateriële activa 2019	Boekwaarde 31-12-2019	Cumulatieve afschrijvingen 31-12-2019
Afsluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	13	3	0	0	10	41
Onderzoek en ontwikkeling	1.101	328	565	0	1.338	8.305
Bijdragen aan activa in eigendom van openbare lichamen	19.902	1.194	0	0	18.708	15.139
Bijdragen aan activa in eigendom van het Rijk	20.468	814	0	0	19.654	4.756
Overige immateriële vaste activa	5.045	263	0	0	4.782	6.773
Totaal immateriële vaste activa	46.529	2.602	565	0	44.492	35.014

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt:

<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>	Boekwaarde 1-1-2019	Afschrijving 2019	Vermeerdering 2019	Verkoop materiële activa 2019	Boekwaarde 31-12-2019	Cumulatieve afschrijvingen 31-12-2019
Gronden en terreinen	1.399	19	0	0	1.380	386
Vervoermiddelen	7	0	0	0	7	2.258
Machines, apparaten en werktuigen	1.678	414	29	0	1.293	9.927
Bedrijfsgebouwen	8.005	778	116	0	7.343	10.055
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	357.808	24.317	34.888	0	368.379	383.774
Overige materiële vaste activa	5.395	1.705	1.328	0	5.018	23.488
Totaal materiële vaste activa	374.292	27.233	36.361	0	383.420	429.888

De toename van de materiële vaste activa ad € 9,1 miljoen kan worden verklaard door het verschil tussen de vermeerderingen (activeringen) ad € 36,4 miljoen en de afschrijvingen ad € 27,2 miljoen.

Vaste activa in onderhanden werk

De vaste activa in onderhanden werken zijn te onderscheiden in:

<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>	31-12-2019	31-12-2018
Gronden en terreinen	0	0
Vervoermiddelen	0	0
Machines, apparaten en werktuigen	0	0
Bedrijfsgebouwen	1.075	68
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	50.472	43.556
Overige materiële vaste activa	2.436	2.013
Totaal	53.983	45.637

De onderhanden werken (investeringen die nog niet zijn afgerond en waarop nog niet wordt afgeschreven) worden gewaardeerd tegen de aanschaf- of vervaardigingsprijs verminderd met ontvangen subsidies.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn te onderscheiden in:

<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>	31-12-2019	31-12-2018
a. kapitaalverstrekkingen aan bedrijven		
SNB N.V.	8.147	8.781
NieuWater B.V.	9	9
Nederlandse Waterschapsbank N.V.	1.745	1.745
Totaal kapitaalverstrekkingen aan bedrijven	9.901	10.535
b. leningen aan ambtenaren	78	83
Totaal	9.979	10.618

SNB N.V.

Het waterschap is aandeelhouder in de N.V. Slibverbranding Noord-Brabant. Het verloopoverzicht van deze kapitaalverstrekking is als volgt:

<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>	2019
Boekwaarde per 1 januari	8.781
Bij: agiostorting SNB	257
Af: dividenduitkering ten laste van agioreserve	892
Boekwaarde per 31 december	8.146

7.2.2 Vlottende activa

Kortlopende vorderingen

De kortlopende vorderingen bestaan uit:

<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>	31-12-2019	31-12-2018
Vorderingen op belastingdebiteuren		
Vorderingen op belastingdebiteuren (nominaal)	10.779	7.804
Af: voorziening voor oninbaarheid	1.110	793
Subtotaal vorderingen op belastingdebiteuren (netto)	9.669	7.011
 Vorderingen als gevolg van subsidies en bijdragen	0	0
Overige vorderingen (handelsdebiteuren)	2.072	602
Totaal	11.741	7.613

Overlopende activa

De overlopende activa bestaan uit:

<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>	31-12-2019	31-12-2018
Nog te ontvangen voorschotbedragen (voorfinanciering op uitkeringen)	0	0
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen	2.303	4.744
Totaal	2.303	4.744

De specificatie van de nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen is als volgt:

<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>	31-12-2019	31-12-2018
Nog te ontvangen inkomsten	1.164	3.355
Vooruitbetaalde kosten	755	1.023
Nog te ontvangen subsidies	0	209
Nog te ontvangen creditnota's	39	65
Overige overlopende activa	345	92
Totaal	2.303	4.744

Liquide middelen

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking.

<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>	31-12-2019	31-12-2018
Kasmiddelen	1	1
Overige banktegoeden	1.137	298
Totaal	1.138	299

7.2.3 Vaste passiva

Reserves

De reserves zijn te onderscheiden in:

<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>	31-12-2018	Bestemming resultaat 2018	Mutaties t/m BVR	Resultaat 2019	31-12-2019
Algemene reserves	8.099	0	0	0	8.099
Bestemmingsreserves voor tariefseglisatie	15.975	4.067	-4.948	0	15.094
Overige bestemmingsreserves	8.652	0	2.353	0	11.005
Nog te bestemmen resultaat	4.067	-4.067	0	3.332	3.332
Totaal Eigen Vermogen	36.793	0	-2.595	3.332	37.530

Het verloop van de algemene reserves is als volgt:

<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>	2019	Watersysteembeheer	Zuiveringsbeheer
Saldo per 1 januari	8.099	3.836	4.263
Onttrekkingen / toevoegingen	0	0	0
Saldo algemene reserves per 31 december	8.099	3.836	4.263

Het verloop van de bestemmingsreserves voor tariefseglisatie is als volgt:

<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>	2019	Watersysteembeheer	Zuiveringsbeheer
Saldo per 1 januari	20.042	5.938	14.104
Onttrekkingen / toevoegingen	-4.948	-1.773	-3.175
Saldo bestemmingsreserves tariefseglisatie per 31 december	15.094	4.165	10.929

Zie paragraaf 5.3 voor een nadere toelichting op het verloop van de overige bestemmingsreserves.

Voorzieningen

Waterschap Vechtstromen heeft voorzieningen gevormd voor:

<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>	31-12-2018	Mutaties	31-12-2019
Voorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen	9.174	-460	8.714
Overige voorzieningen	300	-60	240
Stand per 31 december	9.474	-520	8.954

Zie paragraaf 5.3 voor een nadere toelichting op de mutaties binnen de voorzieningen.

Langlopende leningen

De langlopende leningen zijn te onderscheiden in:

<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>	Rentelast 2019	31 december 2019	31 december 2018
Onderhandse leningen van:			
1. openbare lichamen	0	433	1.182
2. binnenlandse banken en overige financiële instellingen	8.413	421.847	409.230
Totaal	8.413	422.280	410.412

Het verloop van de langlopende geldleningen is als volgt:

<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>	2019
Saldo geldleningen per 1 januari	410.412
Bij: opgenomen geldleningen	25.000
Af: aflossingen geldleningen	13.132
Saldo geldleningen per 31 december	422.280

7.2.4 Vlottende passiva

Netto vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar

De volgende netto vlottende schulden zijn te onderscheiden:

<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>	31-12-2019	31-12-2018
Kasgeldleningen	10.000	0
Negatieve banksaldi	0	8.639
Schulden aan leveranciers	13.542	9.328
Schulden in verband met te betalen belastingen, sociale en pensioenpremies	2.629	2.765
Overige kortlopende schulden	1.188	1.114
Totaal	27.359	21.846

Overlopende passiva

De overlopende passiva bestaan uit:

<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>	31-12-2019	31-12-2018
Verplichtingen opgebouwd in 2019 en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	7.756	8.023
Ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren van:		
1. de Europese Unie	0	0
2. het Rijk	658	496
3. provincies	1.518	948
4. overige openbare lichamen	958	723
Overige vooruit ontvangen bedragen ten bate van volgende begrotingsjaren	43	1.017
Totaal	10.933	11.207

De verplichtingen opgebouwd in 2019 die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen bestaan uit:

<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>	31-12-2019	31-12-2018
Nog te betalen intrest	4.224	4.338
Overige nog te betalen bedragen	3.532	3.685
Totaal	7.756	8.023

Het verloop van de overige vooruit ontvangen bedragen (ten bate van volgende begrotingsjaren) is als volgt:

<i>(bedragen in duizenden euro's)</i>	2019
Saldo overige vooruit ontvangen bedragen ten bate van volgende begrotingsjaren per 1 januari	1.017
Bij: in 2019 ontvangen bedragen met betrekking tot 2020 (en/of latere jaren)	23
Af: afloop in 2019 van saldi uit 2018 (en/of eerdere jaren)	997
Saldo overige vooruit ontvangen bedragen ten bate van volgende begrotingsjaren per 31 december	43

7.2.5 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Garantstellingen

Garantstelling NWB

Waterschap Vechtstromen is medeaansprakelijk voor een lening van de Nederlandse Waterschapsbank aan de Unie van Waterschappen ten bedrage van € 6.013.268. De schuldrest van deze lening bedraagt per 31 december 2019 € 5.532.207. Deze lening loopt van 2 mei 2017 tot 2 mei 2042 en heeft een rentepercentage van 2,75%.

Garantstelling GBLT

Waterschap Vechtstromen neemt tezamen met andere waterschappen en gemeenten deel aan de gemeenschappelijke regeling Lococensus-Tricijn (GBLT). In deze gemeenschappelijke regeling zijn de activiteiten van het waterschap, die te maken hebben met de heffing en invordering van waterschapsbelastingen ondergebracht. Uit hoofde van deze gemeenschappelijke regeling is waterschap Vechtstromen verplichtingen aangegaan inzake kosten van personeel en aandeel in de kosten. De looptijd van deze samenwerking is voor onbepaalde tijd.

Garantstelling NieuWater BV

Voor de bouw van de Puurwaterfabriek heeft NieuWater BV een langlopende geldlening aangetrokken waarvoor zich destijds de rechtsvoorganger waterschap Velt en Vecht voor 100% (zijnde € 21.750.000) garant heeft gesteld. NieuWater heeft deze lening volledig opgenomen. Eind 2018 bedroeg de borgstelling aan NieuWater BV: € 14.500.000. Eind 2019 bedraagt de borgstelling aan NieuWater BV € 13.594.000.

Garantstelling Aqualysis

Met de aangegane garantstelling in Aqualysis staat Vechtstromen (samen met de andere deelnemende waterschappen) borg voor de financiële verplichtingen die Aqualysis met de NWB aangaat. Voor Vechtstromen bedraagt het percentage van de garantstelling 32,1%. De garantieverklaring gaat uit van meerjarige vaste percentages, terwijl de feitelijke bijdragen van de deelnemende waterschappen aan Aqualysis per begrotingsjaar kunnen verschillen.

Investeringsverplichtingen projecten

Op het moment van de jaarafsluiting bestond voor het waterschap Vechtstromen een investeringsverplichting van € 21.658.000. Deze verplichtingen bestaan uit toegezegde bijdragen in projecten van derden en lopende aanbestedingen.

Meerjarige contracten

Op het moment van de jaarafsluiting is hiervoor een verplichting aanwezig van € 53.157.935. Deze meerjarige contracten bestaan voor een groot deel uit contracten voor onderhoud van het watersysteem-beheer en ICT.

7.2.6 Topinkomens

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op waterschap Vechtstromen. Het voor waterschap Vechtstromen toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2019 € 194.000 ("algemeen bezoldigingsmaximum").

Volgens de WNT dient de bezoldiging te worden gepubliceerd in de jaarrekening 2019 van:

- topfunctionarissen;
- overige functionarissen met een bezoldiging hoger dan de bezoldigingsnorm dan € 194.000;
- de ontslagvergoeding van de topfunctionaris ongeacht de hoogte van de vergoeding;

De secretaris-directeur van het waterschap wordt in de WNT expliciet genoemd als topfunctionaris waarvan de bezoldiging dient te worden gepubliceerd.

<i>bedragen x € 1</i>		R.I. Andringa
Functiegegevens		Secretaris-Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2019		01/01-31/12
Deeltijdfactor in fte		1,0
(Fictieve) dienstbetrekking?		ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen		149.191
Beloningen betaalbaar op termijn		20.425
<i>Subtotaal</i>		169.616
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		194.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag		0

<i>bedragen x € 1</i>	<i>R.I. Andringa</i>
-----------------------	----------------------

Totale bezoldiging	169.616
---------------------------	----------------

Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
--	--------

Gegevens 2018

Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01-31/12
--	-------------

Deeltijdfactor in fte	1,0
-----------------------	-----

Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	145.742
---	---------

Beloningen betaalbaar op termijn	18.505
----------------------------------	--------

Totale bezoldiging 2018	164.247
--------------------------------	----------------

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2019 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Programma Watersysteem

Thema: Veilige leefomgeving <i>Zorgen voor waterveiligheid, zodat iedereen veilig kan wonen, werken en recreëren.</i>							
Tactisch doel	Indicator	Stand per 1-1-2019	Beoogd tot en met 2019	Prognose BVR 2019	Gerealiseerd tot en met 2019	Beoogd tot en met 2022 (WBP)	Status tov WBP 2022
We voorkomen overstromingen door instandhouding (regionale) keringen en kunstwerken conform het vigerende beschermingsniveau.	Lengte regionale keringen die voldoen aan de vigerende norm	100%	100%	100%	100%	100%	1
	- In het Drents deel van ons beheergebied		100%	100%	100%	100%	
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied		100%	100%	100%	100%	
We voorkomen wateroverlast vanuit het regionale systeem door middel van verbetering en instandhouding van overige keringen.	Lengte overige keringen die voldoen aan de vigerende norm		ntb	ntb	ntb	ntb	1
	- In het Drents deel van ons beheergebied		ntb	ntb	ntb	ntb	
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied		ntb	ntb	ntb	ntb	
We organiseren een effectieve crisisorganisatie.	% van (relevante) criteria uit de landelijke zelftoetsing crisisbeheersing waaraan is voldaan	86%	90%	90%	90%	100%	1
We vergroten het bewustzijn en eigen verantwoordelijkheid van inwoners, overheid en bedrijven bij wateroverlast en overstromingen.	Aantal voorvallen waarbij het advies van de waterbeheerder niet is opgevolgd bij de afweging in ruimtelijke keuzes binnen structuurvisies en bestemmingsplannen		0	0	0	0	1
	- In het Drents deel van ons beheergebied		0	0	0	0	
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied		0	0	0	0	

Thema: Juiste hoeveelheid

Het overgrote deel van de tijd de beschikbare hoeveelheid water overeen laten stemmen met de wensen van de gebruikers, mits doelmatig en met inachtneming van de natuurlijke kenmerken van het gebied.

Tactisch doel	Indicator	Stand per 1-1-2019	Beoogd tot en met 2019	Prognose BVR 2019	Gerealiseerd tot en met 2019	Beoogd tot en met 2022 (WBP)	Status tov WBP 2022
We beheren en onderhouden ons systeem goed door baggeren van watergangen en renovatie van kunstwerken.	Aantal hoog geprioriteerde kunstwerken gerenoveerd	170	180	180	180	180 (2018)	①
	- In het Drents deel van ons beheergebied						
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied						
We werken in normale omstandigheden aan een doeltreffend en doelmatig waterbeheer gericht op optimaal functiegebruik.	Aantal van de N2000 gebieden die door de provincie obstakelvrij zijn gemaakt	1	1	1	1	16	①
	- In het Drents deel van ons beheergebied	0	0	0	0		
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied	1	1	1	1		
	Aantal van de N2000 gebieden waarvoor de hydrologische herstelprojecten zijn uitgevoerd	0	0	0	0	16	①
	- In het Drents deel van ons beheergebied	0	0	0	0		
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied	0	0	0	0		
We willen watertekort in droge omstandigheden zo lang mogelijk voorkomen.	Realisatie maatregelen uit het ZON-programma waarvoor het waterschap aan de lat staat	3.635 ha	6.500 ha	6.000 ha	5.464 ha	14.115 ha	①
	- In het Drents deel van ons beheergebied	2.060 ha			3.889 ha		
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied	1.575 ha			1.575 ha		
We willen wateroverlast in natte omstandigheden zoveel mogelijk voorkomen.	% gebied voldoet aan normering regionale wateroverlast (= systeem op orde, met uitzondering van natuur en buitendijks gebied)	99%	99%	99%	99%	100%	①
	- In het Drents deel van ons beheergebied					100%	
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied					100%	

Thema: Goede kwaliteit
Zorgen voor een goede kwaliteit van water als voorwaarde voor een goede volksgezondheid en voor een goed functionerende landbouw, industrie en natuur.

Tactisch doel	Indicator	Stand per 1-1-2019	Beoogd tot en met 2019	Prognose BVR 2019	Gerealiseerd tot en met 2019	Beoogd tot en met 2022 (WBP)	Status tov WBP 2022
We zorgen voor een goede ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater. We zorgen voor een chemische kwaliteit die de ecologie en het gebruik van het oppervlaktewater niet belemmert. We zorgen voor een goede kwaliteit voor grondwater, stedelijk water, zwemwater en waardevolle wateren.	Voortgang KRW maatregelen: km lengte heringerichte waterloop	215	230	228	228	347	①
	- In het Drents deel van ons beheergebied	3	3	3	3		
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied	212	227	225	225		
	Voortgang KRW maatregelen: aantal opgeheven barrières voor vismigratie	100	103	103	103	187	①
	- In het Drents deel van ons beheergebied	1	1	1	1		
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied	99	102	102	102		
	Voortgang KRW maatregelen: km lengte aangepast onderhoud	0	0	0	0	232	①
	- In het Drents deel van ons beheergebied	0	0	0	0		
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied	0	0	0	0		
	Ecologische kwaliteit: Aantal waterlichamen dat voldoet aan de normen voor macrofauna (toetsing 3 jaarlijks)	25	20	20	25	49	①
	- In het Drents deel van ons beheergebied	7			7		
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied	18			18		
	Chemische kwaliteit: Aantal waterlichamen dat voldoet aan normen voor nutriënten (fosfaat (P) en stikstof (N))	P:18 N:10	P:18 N:10	P:18 N:10	P:18 N:15	49	①
	- In het Drents deel van ons beheergebied	P:3 N:5			P:3 N:7		
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied	P:15 N:5			P:15 N:8		

Programma Waterketen

Thema <i>Samen met partners zorgen voor een klimaatbestendige afvalwaterketen en een zo duurzaam mogelijke en veilige afvalwaterzuivering.</i>							
Tactisch doel	Indicator	Stand per 1-1-2019	Beoogd tot en met 2019	Prognose BVR 2019	Gerealiseerd tot en met 2019	Beoogd tot en met 2022 (WBP)	Status tov WBP 2022
We zorgen voor een effectieve en efficiënte (afval)waterketen door partnerschappen met gemeenten en andere partijen.	Aantal zuiveringskringen met gezamenlijk afvalwaterplan	5	6	6	6	12	①
	- In het Drents deel van ons beheergebied	0		1	1		
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied	5		5	5		
	% waarin besparing conform BAW wordt bereikt	145,0%	169%	167%	167%	100%	①
We zorgen voor een effectieve en efficiënte behandeling van afvalwater met veilige installaties voor een bijdrage aan een goede volksgezondheid en een schoon watersysteem.	Vergunningseisen: aantal bestuursrechtelijke aanschrijvingen over lozingseisen	0	0	0	0	0	①
	% van de fosfaat verwijderd per jaar (gebiedsbreed)	89%	83%	87%	88%	78%	①
	- In het Drents deel van ons beheergebied	95%			95%		
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied	88%			87%		
	% van de stikstof verwijderd per jaar (gebiedsbreed)	87%	85%	87%	87%	81%	①
	- In het Drents deel van ons beheergebied	88%			90%		
	- In het Overijssels deel van ons beheergebied	87%			86%		
	Aantal gevallen waarbij veiligheidsnormen zijn overschreden.	0	0	0	0	0	①
We leveren een bijdrage aan een meer circulaire economie door samen met bedrijven en andere partners te werken aan het terugwinnen van energie en grondstoffen uit afvalwater	Mate waarin fosfaat uit het rioolwater wordt teruggewonnen	0%	80%	0%	0%	80%	①

Programma Besturen en Organiseren

Voor programma Besturen en Organiseren zijn geen programma indicatoren gedefinieerd. De voortgang van de doelrealisatie in 2019 is beschreven in het bestuurlijke dashboard.

Wordt opgenomen in de AB-versie van het jaarverslag.

Bijlage 3: Afkortingen

AB	Algemeen Bestuur
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
BAW	Bestuursakkoord Water
BBP	Bruto Binnenlands Product
BBVW	Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
CISO	Chief Information Security Officer
DAW	Deltaplan Agrarisch Waterbeheer
DB	Dagelijks Bestuur
DPRA	Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie
DSO	Digitale Stelsel Omgevingswet
E&PA	Electro- en Procesautomatisering
FG	Functionaris Gegevensbescherming
GPRW	Grensoverschrijdend Platform voor Regionaal Waterbeheer
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
IPO	Interprovinciaal Overleg
KRW	Kaderrichtlijn Water
MJV	Meerjarenverkenning
NAM	Nederlandse Aardolie Maatschappij
NWB	Nederlandse Waterschapsbank
OOWS	Omvang en Onderhoud Waterlopen
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
PBB	Persoonsgebonden Basis Budget
PBL	Planbureau voor de Leefomgeving
PFAS	Poly- en Perfluoralkylstoffen
RES	Regionale Energie Strategieën

SDE	Stimuleringsregeling Duurzame Energieproductie
SGT	Service Group Twente
SNB	Slibverwerking Noord Brabant
STOWA	Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VWvW	Vereniging Werken voor de Waterschappen
WKK	Warmte Krachtkoppeling
WNT	Wet Normering Topinkomens
WOZ	Waarde Onroerende Zaken
WNRA	Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren
WVS	Waterschap Vechtstromen